

ЗВІТ TERN 01-15up ПРО ОНОВЛЕННЯ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ТА РЕЙТИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Об'єкт рейтингування:	Тернопільська міська територіальна громада
Код ЄДРПОУ:	34334305

Тип рейтингу:	Довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Рівень кредитного рейтингу:	uaBBB+
Прогноз:	у розвитку
Дата оновлення:	30.06.2021 р.
Рейтингова дія:	оновлення
Результат оновлення:	підтвердження рейтингу

Об'єкт рейтингування:	Тернопільська міська територіальна громада
Тип рейтингу:	Рейтинг інвестиційної привабливості
Рівень рейтингу:	invA
Дата оновлення:	30.06.2021 р.
Рейтингова дія:	оновлення
Результат оновлення:	підтвердження

Кредитні рейтинги, визначені Рейтинговим агентством «IBI-Rating» не є рекомендацією щодо «купівлі» чи «продажу» того чи іншого цінного паперу або відносно ризику отримання збитків, за винятком випадків, коли це обумовлено окремо.

Рейтинг інвестиційної привабливості, визначений Рейтинговим агентством «IBI-Rating», не є рекомендацією щодо інвестування, а є лише думкою щодо привабливості громади, підприємства з точки зору інвестування в нього та ризиків, пов'язаних з даною інвестицією.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Кредитний рейтинг – умовне визначення рівня кредитоспроможності об'єкту рейтингування загалом та/або його окремого боргового зобов'язання за Національною рейтинговою шкалою, що визначена Постановою КМУ №665 від 26.04.2007 р.

Кредитний рейтинг позичальника – характеризує рівень спроможності контрагента своєчасно та в повному обсязі виплачувати відсотки і основну суму за борговими зобов'язаннями відносно боргових зобов'язань інших позичальників.

Кредитний рейтинг цінних паперів емітента – характеризує рівень спроможності позичальника (емітента) своєчасно та у повному обсязі обслуговувати зобов'язання за цінними паперами.

Кредитний рейтинг представляє собою оціночне судження Рейтингового агентства «IBI-Rating» щодо надійності (кредитоспроможності) об'єкту рейтингування або його окремого боргового зобов'язання відносно інших об'єктів. Оскільки за своєю сутністю рейтинги націлені на перспективу і включають припущення та прогнози щодо майбутніх подій, на них можуть впливати майбутні події та умови, існування яких не можна було передбачити на етапі визначення (оновлення) рейтингу.

Кредитний рейтинг може мати позначення «+» або «-», за рахунок яких виділяють проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій (рівнів). Вказані позначення не застосовуються до наступних рівнів: uaD, uaC, uaAAA.

Кредитний рейтинг супроводжується **прогнозом кредитного рейтингу** (позитивний, стабільний, негативний та що розвивається). Прогноз кредитного рейтингу є коментарем стосовно переважних тенденцій, які впливають на кредитний рейтинг, з точки зору його можливої (але не обов'язкової) зміни в подальшому.

РЕЙТИНГОВІ ДІЇ

Визначення та оновлення кредитного рейтингу здійснюється шляхом застосування аналітиками Рейтингового агентства «IBI-Rating» підходів та методологій, які створені Рейтинговим агентством з урахуванням вітчизняних особливостей та законодавчих вимог, а також – на базі міжнародної практики. Підходи та методології Рейтингового агентства переглядаються та оновлюються на постійній основі.

Кредитний рейтинг ґрунтується на відомостях, що подаються об'єктом рейтингування, і публічній інформації про об'єкт рейтингування та середовище його діяльності. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, яку отримує Рейтингове агентство в ході визначення (оновлення) кредитного рейтингу. Уповноважене Рейтингове агентство не проводить додатковий аудит фінансового стану об'єкта рейтингування та поданої ним інформації.

Кредитний рейтинг може бути змінений у разі появи нових відомостей про об'єкт рейтингування та в інших випадках, які Рейтингове агентство вважатиме достатніми для перегляду рейтингу.

Кредитний рейтинг може бути призупинений, а потім відкликаний, якщо позичальник не подає уповноваженому Рейтинговому агентству інформацію, необхідну для поновлення рейтингу, або з інших причин.

Моніторинг рейтингу здійснюється на постійній основі та підлягає перегляду не рідше, ніж раз на півріччя.

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

ЖКГ	Житлово-комунальне господарство
КМУ	Кабінет Міністрів України
ВРУ	Верховна рада України
Тернопільська МТГ	Тернопільська міська територіальна громада
ТМР	Тернопільська міська рада
ДССУ	Державна служба статистики України
ДКСУ	Державна казначейська служба України
ЗУ	Закон України
МФО	Міжнародна фінансова організація
ПСЕР	Програма соціально-економічного розвитку
МСП	Малі суб'єкти підприємництва
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг
ПДФО	Податок на доходи фізичних осіб
ПІІ	Прямі іноземні інвестиції

РІВЕНЬ РЕЙТИНГУ	ХАРАКТЕРИСТИКА
Інвестиційні рівні	
uaAAA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaAAA характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами.
uaAA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaAA характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами.
uaA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності означає чутливість до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.
uaBBB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBBB характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.
Спекулятивні рівні	
uaBB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBB характеризується кредитоспроможністю нижчою ніж достатня порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Висока залежність рівня кредитоспроможності від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.
uaB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaB характеризується низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Дуже висока залежність рівня кредитоспроможності від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.
uaCCC	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaCCC характеризується дуже низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Існує потенційна ймовірність дефолту.
uaCC	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaCC характеризується високою ймовірністю дефолту.
uaC	Очікується дефолт позичальника за борговими зобов'язаннями.
uaD	Дефолт. Виплата відсотків і основної суми за борговими зобов'язаннями позичальника припинена до настання строку платежу без досягнення згоди з кредиторами щодо реструктуризації заборгованості.

ПРИМІТКИ

У разі застосування Національної рейтингової шкали можуть використовуватися такі додаткові позначення:

ua	Рейтинги визначені за Національною рейтинговою шкалою.
«-» або «+»	Проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій.
(pi)	Рейтинги, визначені на підставі використання лише публічної інформації.
відкликаний	Рейтинг, відкликаний у зв'язку з тим, що суб'єкт рейтингової оцінки не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин передбачених договірними відносинами
призупинений	Рейтинг, що може бути відкликаний (як проміжний етап перед його можливим відкликанням) у зв'язку з тим, що суб'єкт рейтингової оцінки не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин передбачених договірними відносинами.

Кредитний рейтинг Тернопільської міської територіальної громади підтверджено на рівні uaBBB+ з прогнозом «у розвитку»

Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaBBB+ характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов. Позначка «+» означає проміжну категорію рейтингу відносно основних категорій. Прогноз кредитного рейтингу «у розвитку» означає, що існує висока ймовірність зміни рейтингу протягом року. Прогноз «у розвитку» обумовлений посиленням невизначеності щодо дії органів влади і господарюючих суб'єктів у разі загострення епідеміологічної ситуації в Україні та світі.

РЕЙТИНГОВА ІСТОРІЯ

Рівень рейтингу:	uaBBB	uaBBB+	uaBBB+	uaBBB+	uaBBB+	uaBBB+	uaBBB+	uaBBB+
Прогноз:	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	у розвитку	у розвитку	у розвитку	у розвитку
Дата:	27.06.2013.	26.10.2018	08.05.2019	28.10.2019	14.04.2020	30.06.2020.	24.11.2020.	30.06.2021
Рейтингова дія:	визначення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення

ФАКТОРИ, ЩО ПІДТРИМУЮТЬ РІВЕНЬ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

- значення Тернопільської МТГ як одного з розвинених промислових, культурних, наукових та транспортних центрів Західної України;
- збільшення обсягів власних надходжень до бюджету у 2020 році, незважаючи на запровадження карантинних обмежень діяльності підприємств, спрямованих на боротьбу з Covid-19;
- низький рівень прямого та гарантованого боргу;
- високий рівень консолідації діяльності міської влади та відповідність системи менеджменту якості міжнародному стандарту ISO 9001:2015;
- диверсифікація господарського комплексу за видами економічної діяльності;
- зростання окремих показників соціально-економічного розвитку та перевищення деяких з них над значеннями по Україні в цілому.

ФАКТОРИ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ РІВЕНЬ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

- посилення ризиків для економіки та бюджету МТГ через введення карантинних обмежень та зміну законодавства в рамках дій, спрямованих на боротьбу з Covid-19;
- помірний рівень бюджетної забезпеченості: обсяг власних доходів бюджету Тернопільської МТГ у розрахунку на одного мешканця несуттєво перевищує аналогічний показник по Україні в цілому;
- помірний рівень ліквідності місцевого бюджету та значний рівень консолідованого боргового навантаження за очікуваного зростання його в подальшому;
- складна економічна ситуація в країні і продовження військового конфлікту в окремих регіонах, що негативно впливає на потенціал зростання і платоспроможність платників податків та обмежує зростання дохідної частини бюджету громади.

ФАКТОРИ, ЩО МОЖУТЬ ПРИЗВЕСТИ ДО ПЕРЕГЛЯДУ РІВНЯ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

Позитивний вплив на кредитний рейтинг може мати: збереження позитивної динаміки ключових показників соціально-економічного розвитку Тернопільської МТГ, за умови достатньої ліквідності бюджету та помірною рівня боргового навантаження.

Негативний вплив на кредитний рейтинг може мати: погіршення показників виконання бюджету та/або зниження його ліквідності (в тому числі, внаслідок зниження ділової активності та недоотримання податків в зв'язку з застосуванням податкових пільг, пов'язаних з розповсюдженням вірусу Covid-19 та введенням карантину); зниження ефективності управління фінансами на місцевому рівні, погіршення показників соціально-економічного розвитку тощо.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Рейтинг інвестиційної привабливості – це думка рейтингового агентства щодо привабливості міста, регіону, підприємства, окремого бізнес-проекту з точки зору інвестування в нього та ризиків, пов'язаних з даною інвестицією. Цей вид рейтингу дає можливість потенційному інвестору оцінити сприятливість чи несприятливість інвестиційного клімату та переваги або недоліки інвестування.

Рейтингова шкала інвестиційної привабливості – відображає відносне ранжування рівнів інвестиційної привабливості об'єктів рейтингування з характеристикою основних ризиків, притаманних тому чи іншому рівню.

Проміжна категорія рейтингу – Рейтинг інвестиційної привабливості може мати додаткові позначення «+» або «-», що відображають проміжні рівні рейтингу відносно основних рівнів. Вказані позначення не застосовуються до наступних рівнів: invAAA та invC.

РЕЙТИНГОВІ ДІЇ

Визначення та оновлення Рейтингу інвестиційної привабливості здійснюється у відповідності до підходів та методології, які розроблені IBI-Rating з урахуванням вітчизняних особливостей, законодавчих вимог та міжнародної практики. Підходи та методологія Агентства переглядаються та оновлюються на постійній основі з метою забезпечення об'єктивності рейтингу, в силу зміни внутрішніх та зовнішніх факторів, також законодавства.

Рейтинг інвестиційної привабливості визначається згідно інформації, наданої суб'єктом оцінки та публічної інформації про об'єкт оцінки та середовище його діяльності, яку Агентство вважає достовірною. Рівень Рейтингу інвестиційної привабливості залежить від якості, однорідності та повноти інформації, яку отримує Агентство в ході рейтингового процесу.

Рейтинг інвестиційної привабливості може бути переглянутий у разі виявлення нових відомостей про об'єкт оцінки та в інших випадках, які передбачені методологією та вважаються достатніми для перегляду рейтингу.

Рейтинг інвестиційної привабливості може бути відкликаний, якщо суб'єкт рейтингування не надає уповноваженому агентству інформацію, необхідну для поновлення рейтингу, або з інших причин передбачених договірними відносинами. Моніторинг рейтингу здійснюється на постійній основі та підлягає перегляду не рідше, ніж раз на півріччя.

РІВЕНЬ РЕЙТИНГУ	ХАРАКТЕРИСТИКА
invAAA	Об'єкт рейтингування з рейтингом invAAA характеризується винятковою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування за практично повної відсутності пов'язаних з інвестицією ризиків.
invAA	Об'єкт рейтингування з рейтингом invAA характеризується відмінною інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Спостерігається певна чутливість до впливу інвестиційних ризиків.
invA	Об'єкт рейтингування з рейтингом invA характеризується високою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Спостерігається чутливість до впливу інвестиційних ризиків.
invBBB	Об'єкт рейтингування з рейтингом invBBB характеризується достатньою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Спостерігається залежність від впливу інвестиційних ризиків.
invBB	Об'єкт рейтингування з рейтингом invBB характеризується інвестиційною привабливістю, нижчою ніж достатня, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Існує імовірність виникнення певних проблем через чутливість до впливу інвестиційних ризиків.
invB	Об'єкт рейтингування з рейтингом invB характеризується недостатньою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Імовірність виникнення проблем обумовлена суттєвою чутливістю до впливу інвестиційних ризиків.
invCCC	Об'єкт рейтингування з рейтингом invCCC характеризується низькою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Для об'єкта притаманний значний інвестиційний ризик.
invCC	Об'єкт рейтингування з рейтингом invCC характеризується дуже низькою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Для об'єкта притаманний дуже високий інвестиційний ризик.
invC	Об'єкт рейтингування з рейтингом invC характеризується наднизькою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Для об'єкта притаманний екстремальний інвестиційний ризик.

ПРИМІТКИ

У разі застосування Рейтингової шкали інвестиційної привабливості можуть використовуватися такі додаткові позначення:

inv	Рейтинги визначені за Рейтинговою шкалою інвестиційної привабливості.
«-» або «+»	Проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій. Не використовуються з рейтингом invAAA та invC
(pi)	Рейтинги, визначені на підставі використання лише публічної інформації.
відкликаний	Рейтинг, відкликаний у зв'язку з тим, що суб'єкт рейтингової оцінки не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин передбачених договірними відносинами
призупинений	Рейтинг, що може бути відкликаний (як проміжний етап перед його можливим відкликанням) у зв'язку з тим, що суб'єкт рейтингової оцінки не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин передбачених договірними відносинами.

**Рейтинг інвестиційної привабливості Тернопільської МТГ
підтверджено на рівні *invA* «Висока інвестиційна привабливість»**

Громада з рейтингом *invA* характеризується високою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Спостерігається чутливість до впливу інвестиційних ризиків.

РЕЙТИНГОВА ІСТОРІЯ

Рівень рейтингу:	<i>inv</i> BBB	<i>inv</i> A-	<i>inv</i> A	<i>inv</i> A	<i>inv</i> A	<i>inv</i> A	<i>inv</i> A
Дата:	27.06.2013 р.	26.10.2018 р.	08.05.2019 р.	28.10.2019 р.	30.06.2020.	24.11.2020.	30.06.2021.
Рейтингова дія:	визначення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення

ФАКТОРИ, ЩО ПІДТРИМУЮТЬ РІВЕНЬ РЕЙТИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

- ефективна промислова та інвестиційна політика, спрямована на розвиток малого бізнесу, підтримку місцевих виробників та розширення міжнародного співробітництва;
- розвинена транспортна та інженерна інфраструктура, проведення робіт з її модернізації та підвищення енергоефективності;
- наявність достатньої кількості земельних ресурсів та нерухомого майна, які можуть бути використані для ведення підприємницької діяльності, прозора система продажі комунального майна та надання його в оренду, ведення робіт в напрямку створення індустріального парку;
- значний кадровий потенціал, що зумовлено розвинутою інфраструктурою професійної та вищої освіти, та значною часткою працездатного населення;
- висока інформаційна прозорість діяльності міської влади та якісна організація комунікації з потенційними інвесторами;
- значний агропромисловий та туристичний потенціал, зумовлений наявністю родючих ґрунтів, водних ресурсів та зелених зон для відпочинку; добрий стан екології та проведення робіт в напрямку її покращення;
- досвід успішної реалізації інвестиційних проєктів, в тому числі, з залученням іноземних ресурсів.

ФАКТОРИ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ РІВЕНЬ РЕЙТИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

- підвищені міграційні ризики, що зумовлено відхиленням рівня оплати праці в Тернопільській МТГ та прикордонних країнах;
- обмежені можливості підтримки економічного потенціалу на локальному рівні, що зумовлено особливостями фіскального та бюджетного законодавства України.

ФАКТОРИ, ЩО МОЖУТЬ ПРИЗВЕСТИ ДО ПЕРЕГЛЯДУ РЕЙТИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Позитивний вплив на рейтинг матимуть: вдосконалення нормативної бази та успішна реалізація базових програм розвитку громади, зростання більшості показників соціально-економічного розвитку до загальнодержавного рівня, покращення стану інфраструктури.

Негативний вплив на рейтинг матимуть: реалізація державної політики, спрямованої на скорочення власних операційних і фінансових можливостей населених пунктів, суттєве погіршення якості комунальної та бізнес-інфраструктури міста, виявлення скарг з боку інвесторів на діяльність місцевої влади; розвиток рейдерства та корупції.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	8
2. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	8
2.1. Адміністративна структура та система управління	8
2.2. Взаємодія гілок влади	9
2.3. Прозорість діяльності місцевої ради	9
3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МТГ	10
3.1. Місцева економіка	10
3.2. Ринок праці	14
3.3. Міська інфраструктура та соціальна сфера	16
4. БЮДЖЕТНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	21
4.1. Структура доходної та видаткової частини бюджету	21
4.2. Виконання бюджету	24
4.3. Рівень ліквідності місцевого бюджету	24
5. РІВЕНЬ МІСЦЕВОГО БОРГУ ТА БОРГОВА ПОЛІТИКА	25
5.1. Прямий борг	25
5.2. Гарантійні зобов'язання Тернопільської міської ради	25
5.3. Кредити комунальних підприємств	26
5.4. Консолідований борг Тернопільської міської ради	27
6. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	27
6.1. Природно-географічний потенціал та стан екології	27
6.2. Кадровий потенціал	29
6.3. Матеріальна база для розвитку бізнесу	30
6.4. Міська промислова та інвестиційна політика	35
Висновок	41
Кількість підприємств певних видів економічної діяльності в Тернопільській МТГ	43
Показники соціально-економічного розвитку	44
Бюджетні показники	45

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

21.11.2018 р. була створена **Тернопільська міська територіальна громада** чисельністю населення 223,9 тис. осіб (на момент створення) внаслідок добровільного приєднання до м. Тернополя чотирьох сільських рад, до складу яких входять 8 населених пунктів, що межують з містом. Таке об'єднання стало можливим в результаті внесення в 2018 році змін до законодавства, що дозволило об'єднувати населені пункти в територіальні громади на базі міст обласного значення, яким є м. Тернопіль. Рішенням Тернопільської міської ради №7/31/28 від 19.12.2018 р. припинено повноваження зазначених сільських рад та визначено, що Тернопільська міська рада є правонаступником всього їх майна, прав та обов'язків.

Таблиця 1. Громади, що увійшли до Тернопільської МТГ

Назва органу самоврядування	Населенні пункти	Кількість мешканців	Площа, км ²
Тернопільська міська рада	м. Тернопіль	221 820	59,0
Кобзарівська сільська рада	с. Кобзарівка с. Вертелка	411	2,9
Курівецька сільська рада	с. Курівці	710	1,8
Малашовецька сільська рада	с. Малашівці с. Іванківці	295	2,8
Чернихівська сільська рада	с. Чернихів с. Глядки с. Плєсківці	702	3,3
Разом		223 938	69,8

Джерело: Тернопільська міська рада, uk.wikipedia.org, rada.gov.ua

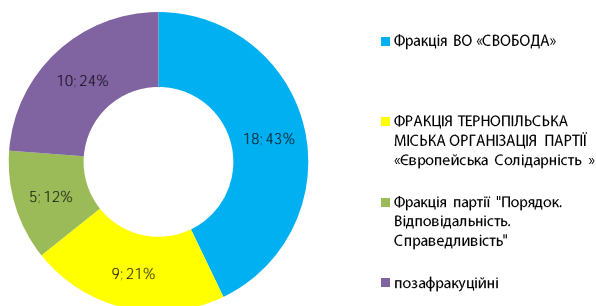
внесені зміни до Генерального плану та плану зонування території та визначено на довгострокову перспективу основні напрямки розвитку територій. Рішенням міської ради №7/30/15 від 22.11.2018 р. затверджена Програма оновлення, актуалізації містобудівної, топографо-геодезичної документації та впровадження геоінформаційної системи ведення містобудівного кадастру на 2019-2021 рр.

У 2020 році Тернопільська громада поповнилася новими членами - до громади добровільно приєдналась Городищенська сільська громада, до складу якої входять два села: Городище та Носівці. Тепер Тернопільська міська територіальна громада включає 10 сільських населених пунктів: Курівці, Кобзарівка, Вертелка, Малашівці, Іванківці, Чернихів, Глядки, Плєсківці, Городище та Носівці¹.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Адміністративна структура та система управління

Структура міської ради за фракціями
(кількість членів та питома вага)

Діаграма 1. Структура Тернопільської міської ради станом на 22.06.2021р
Джерело: сайт Тернопільської міської ради

Місто Тернопіль як центр МТГ не має в своєму складі поділу на райони, в місті відсутні районні ради та їх виконавчі органи.

Система місцевого самоврядування в громаді складається з територіальної громади міста, міської ради, міського голови, виконавчих органів Тернопільської міської ради та органів самоорганізації населення, а також старост, що є членами виконавчого комітету міської територіальної громади та обрані територіальними громадами, приєднаними до м. Тернополя.

Тернопільська міська рада є органом місцевого самоврядування, що представляє територіальну громаду Тернопільської МТГ та здійснює від її імені та в її інтересах функції, повноваження місцевого

¹ <https://ternopilcity.gov.ua/sesiya/rishennya-sesii/36717.html>

самоврядування, що визначені Конституцією України, Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», Європейської хартії місцевого самоврядування та іншими законодавчими актами. Загальний склад Тернопільської міської ради нараховує 42 депутати.

У складі міської ради найбільшу кількість голосів (43% та 18 депутатських мандатів) продовжує утримувати фракція Всеукраїнського об'єднання «Свобода», до складу якого входить Міський голова – Надал С. В., що втретє очолює Тернопільську міську раду. Позафракційні депутати (10 осіб) формують 24% міської ради.

2.2. Взаємодія гілок влади

Голова міської ради має 5 заступників. При міській раді працюють 7 постійно діючих комісій.

Засідання виконавчого комітету міської ради проходять у відповідності до плану засідань. На засідання запрошуються: керівники відділів, управлінь, інших виконавчих органів міської ради, підприємств, організацій та установ міста відповідно до винесених на розгляд питань. У засіданні можуть брати участь голови постійних депутатських комісій та депутати міської ради, представники засобів масової інформації та громадяни.

Розвиток громади здійснюється відповідно до Стратегічного плану розвитку Тернопільської міської територіальної громади до 2029 року, затвердженого рішенням міської ради №7/39/134 від 25.10.2019 року та Програми соціально-економічного розвитку на 2020-2021 рік, затвердженої рішенням міської ради 7/42/7 від 20.12.2019 р. Також міською радою в лютому 2020 року було затверджено План місцевого економічного розвитку Тернопільської міської територіальної громади на 2020-2021 роки.

Бюджет затверджується відповідно до Бюджетного регламенту, ухваленого рішенням міської ради №7/9/23 від 16.06.2016 року. Строки прийняття бюджету відповідають чинному законодавству, рішення про затвердження бюджету та звіти про його виконання своєчасно оприлюднюються на сайті.

В 2011 році була впроваджена система управління якістю, що дозволила усунути дублюючі функції, уніфікувати документообіг, чітко розподіляти завдання між працівниками та інше. Тернопільська міська рада підтвердила відповідність вимогам системи менеджменту якості стандарту ISO, успішно пройшовши у вересні 2020 року наглядовий аудит та отримавши сертифікат відповідності системи менеджменту якості міжнародному стандарту ISO 9001:2015 у сфері надання адміністративних та неадміністративних послуг². Міська рада працює відповідно до Політики у сфері якості виконавчих органів Тернопільської міської ради, затвердженої рішенням Виконавчого комітету міської ради №197 від 27.02.2019 р.

Тернопіль отримав найвищий Індекс е-демократії за результатами дослідження, проведеного Центром розвитку інновацій у 2020 році³.

Враховуючи, що політичні конфлікти можуть призвести до обмежень у виконанні владних повноважень чи до погіршення соціально-економічної ситуації в місті, аналітики рейтингового агентства приділяють значну увагу моніторингу публічної інформації із зазначених питань. За результатами моніторингу розвитку міста у аналізованому періоді, не було виявлено конфліктів на рівні місцевої влади, та у відносинах між місцевою владою та центральними органами виконавчої влади. Рейтингове агентство відзначає значну підтримку мешканцями як міського голови, так і політичної сили, яку він представляє, та не очікує виникнення конфліктів між гілками місцевої влади.

2.3. Прозорість діяльності місцевої ради

Тернопільська міська рада має достатньо інформативний офіційний сайт, на якому регулярно оновлюється інформація. Оприлюднюються всі документи, що стосуються розвитку громади: стратегії, плани, галузеві програми, містобудівна документація. Також на сайті у вигляді інфографіки відображається інформація щодо стану виконання місцевого бюджету за поточний рік (підрозділ «Відкритий бюджет»), оприлюднюються плани та звіти щодо управління місцевим боргом та регулярно публікуються рішення виконавчого комітету та відеозаписи його засідань. Крім того, місто Тернопіль оприлюднює 136 наборів даних на порталі відкритих даних⁴.

Для здійснення закупівель та проведення конкурсів на право оренди майна комунальної власності Тернопільська міська рада використовує систему Prozorro. На сайті публікуються річні плани державних закупівель. Також Тернопільська міська рада у своїй роботі застосовує Єдиний вебпортал використання

² <https://ternopilcity.gov.ua/app5/sertifikat9001ukr-ternopil.pdf>

³ <https://cid.center/wp-content/uploads/2021/01/e-dem.pdf>

⁴ <https://data.gov.ua/organization/ternopilska-miska-rada>

публічних коштів E-DATA. Сесії Тернопільської міської ради відкриті для громадськості, під час засідань йде пряма трансляція в он-лайн режимі.

У 2019 році на сайті Тернопільської міської ради у рубриці «Послуги та майно громади» створено розділ «Пошукова система ремонтів у Тернополі», що дає можливість швидко перевірити, чи планується ремонт вулиці, двору, міжквартального проїзду, інших об'єктів благоустрою. Створено сайт «Порушення правил паркування», через який водії можуть знайти оперативну інформацію щодо часу та обставин притягнення їх до адміністративної відповідальності за порушення правил паркування у м. Тернополі. Також створено новий канал комунікації – сіті-бот «Назар», через який мешканці зможуть отримати повідомлення про планові та аварійні відключення комунікацій (світло, вода, опалення) за конкретною адресою. Розсилка відбувається через Viber, Telegram та Facebook.

В місті використовуються різноманітні інструменти для участі громадськості в прийнятті рішень. Так, з 2017 року впроваджено громадський бюджет, проводяться громадські слухання. В рамках Громадського бюджету в 2020 році було реалізовано 21 проєкт: 7 великих та 14 малих, на які використано 13,27 млн грн.

Для налагодження взаємодії та конструктивної співпраці громадськості та Тернопільської міської ради, при виконавчому комітеті працюють 8 експертних рад за різноманітним напрямками діяльності (бюджет, економіка ЖКХ, соціальна політика тощо). До складу цих рад входять представники громадськості, що є спеціалістами у сферах, які відповідають напрямку діяльності певної ради.

З метою реагування на звернення громадян функціонує інструмент «Електронна петиція». Створено онлайн-інструменти для подачі електронного запиту та звернення на розгляд у Тернопільську міську раду, а також онлайн-інструмент для подачі скарг на поведінку посадових осіб Тернопільської міської ради.

Загалом прозорість діяльності міської влади є достатньо високою. Тернопіль за результатами участі у заході з формування позитивного іміджу міста та визначення рейтингу прозорості міст спільно з агенцією Transparent Cities / Прозорі міста у 2020 році⁵ посів 5 позицію серед 100 найбільших міст України, які брали участь у цьому дослідженні. Тернопіль отримав 75,1 бал зі 100 можливих.

Також Тернопіль займає лідерські позиції і в інших рейтингах та конкурсах, присвячених прозорості діяльності місцевої ради:

- переможець на «KyivSmartCityForum 2019» в номінації «Відкрите інноваційне місто»;
- 5 місце в «Рейтингу прозорості місцевих бюджетів» (Громадське партнерство «За прозорі місцеві бюджети»);
- 6 місце за «Індексом публічності органів місцевого самоврядування» (Громадянська мережа «ОПОРА»);
- 7 місце за «Індексом місцевої електронної демократії в Україні» (Громадська спілка «Центр розвитку інновацій»);

У 2019 році Тернопіль долучився до Міжнародної Хартії відкритих даних – ініціативи, яка сприяє реалізації принципів, стандартів і найкращих практик відкритих даних у всьому світі. За високі досягнення у роботі Тернопіль нагородили відзнакою OpenDataCityAward.

3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МТГ

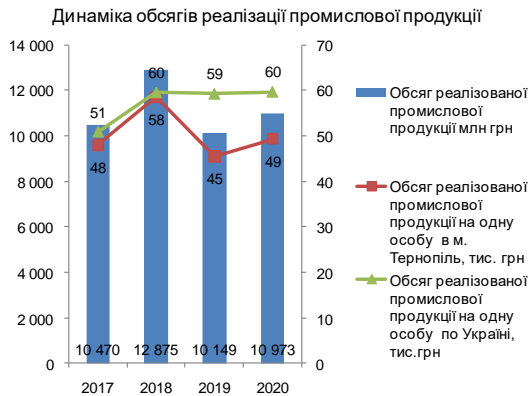
3.1. Місцева економіка

3.1.1. Промисловість

На території громади працюють понад 120 промислових підприємств. Найбільш розвинутими галузями промисловості Тернопільської МТГ є: харчова (молочні продукти, крупи, хліб), легка (пошиття одягу, білизни, трикотажних виробів), хімічна (виробництво гумових і пластмасових виробів), машинобудівна (виробництво засобів радіозв'язку, світлотехнічного та газового обладнання) та фармацевтична промисловість.

У промисловому секторі міста працює майже 13,0 тис. осіб, в тому числі, в переробній промисловості - біля 9,6 тис. осіб (16,5 % від штатної кількості).

⁵ <https://transparentcities.in.ua/city/ternopil>

Діаграма 2. Динаміка обсягів реалізації промислової продукції

Джерело - дані ТМР, дані Держстату

Основну частку виручки переробної промисловості сформувало виробництво харчових продуктів (33% від загального обсягу виручки переробної промисловості). Також значну частку (17%) сформувала виручка від виробництва готових металевих виробів.

В 2020 році на території громади було відкрито завод з виробництва теплоізоляційних матеріалів ТМ «PENOBORD» та модернізовано виробництво на ТОВ «Галія». ПрАТ «Тернопільський молокозавод» впроваджує технологію глибинної переробки молока. ТзОВ «Пивоварня «Опілля» здійснює черговий плановий етап розширення виробничих потужностей.

Також протягом 2020 року на підприємствах громади було реалізовано ряд інноваційних проєктів. Зокрема, на базі ДНТП «Промінь» було презентовано теплові генератори-утилізатори, які слугуватимуть для підігріву великих приміщень, сушіння зерна тощо. Очікується, що при впровадженні розроблених систем можна у масштабах України можна отримати одночасно соціальний, економічний та екологічний ефект. Враховуючи той факт, що при виготовленні генераторів-утилізаторів використовується вітчизняний метал, електроприводи, вентилятори та інші комплектуючі, це дасть можливість розширити виробництво в суміжних промислових секторах економіки.

ОСП «Ватра» розробило й виготовило світлотехнічне обладнання аеродромних посадкових прожекторів і вогнів різного призначення, яке успішно витримало весь необхідний комплекс випробувань і прийнято на постачання до ЗСУ. Підприємство достроково виконало держоборонзамовлення з освітлення одного з військових аеродромів України вогнями прожекторного типу.

3.1.2. Внутрішня торгівля

Сучасний споживчий ринок міста є достатньо стабільним, насиченим товарами і послугами, з розвинутою мережею підприємств торгівлі, ресторанного господарства та побутового обслуговування населення.

На даний час в громаді функціонує:

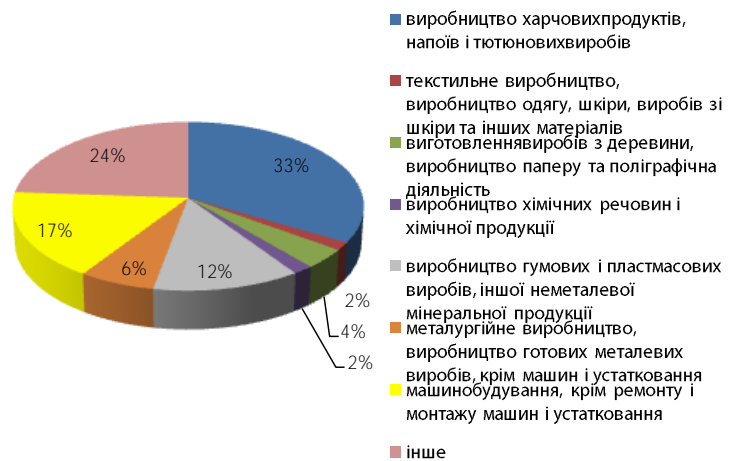
- 719 (у 2019р. – 732) стаціонарних торгових підприємств, з них продовольчих 283 (у 2019р. – 295), непродовольчих – 294 (у 2019р. – 302), змішаного типу – 142 (у 2019р. – 135) в т. ч. 29 супермаркетів;
- 334 (у 2019р. – 341) заклади ресторанного господарства та громадського харчування;
- 691 (у 2019р. – 698) об'єкти побутового обслуговування;

У 2020 році підприємствами м.Тернополя було реалізовано промислової продукції на суму 10 972,5 млн грн., на 8,1% більше ніж за 2019 рік. У розрахунку на одного мешканця міста обсяг реалізованої промислової продукції склав 49,3 тис. грн.

Як простежується з діаграми, обсяги реалізації промислової продукції на 1 особу в м. Тернопіль є дещо нижчими, ніж по країні в цілому.

Структура реалізованої продукції за 2020 рік: 75,9% - переробна промисловість (проти 64,2% за результатами 2019 року), 21,6% (проти 33,8% за результатами 2019 року)- постачання енергоносіїв, 2,0% - водопостачання та 0,5%- добувна промисловість та розроблення кар'єрів.

Структура обсягів реалізації переробної промисловості за 2020 р.

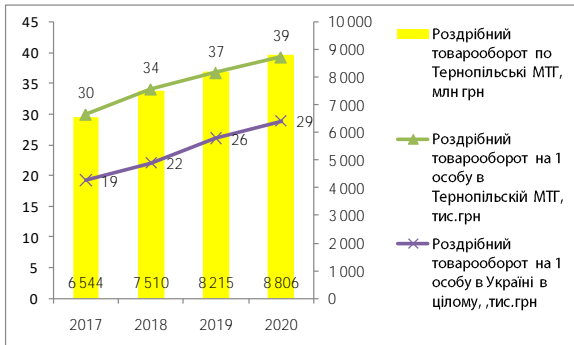

Діаграма 3. Структура реалізації продукції переробних підприємств

Джерело - дані ТМР

- 175 (у 2019р. – 172) тимчасових споруд;
- 145 (у 2019р. – 142) об'єктів дрібнороздрібної торгівлі;
- 34 АЗС та ГЗС.

За рахунок нового будівництва, реконструкції, оренди, використання недіючих підприємств споживчої кооперації у м. Тернополі відкрито 5 підприємств торгівлі, та 3 об'єкти побутового обслуговування.

Діаграма 4. Динаміка показників роздрібної торгівлі.
 Джерело: дані ТМР

Обсяг роздрібного товарообороту за 2020 рік склав 8806,0 млн. грн., що на 7,2% більше, ніж у 2019 році. У розрахунку на 1 особу (виходячи з кількості мешканців станом на 01.01.2021), роздрібний товарообіг складає 39,3 тис. грн., що на 6,97% більше, ніж у 2019 році та вище, ніж показник по Україні в цілому.

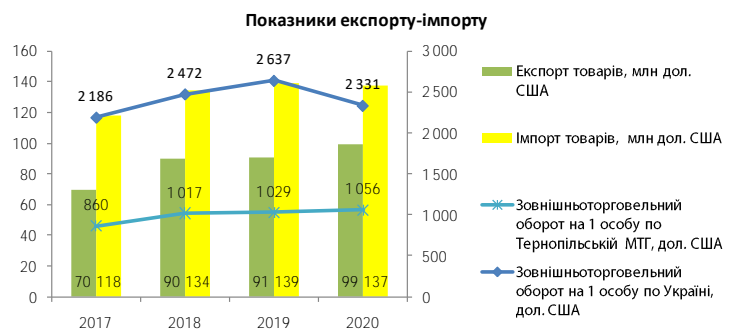
У 2020 році обсяг реалізованих послуг (включаючи ПДВ) підприємствами громади склав 6646,0 млн. грн. і збільшився в порівнянні з 2019 роком на 7,2%. У середньому один мешканець міста у 2020 році одержав різноманітних послуг на 29736,0 грн., що на 1991 грн. або на 7,2% більше, ніж у 2019 році.

Станом на 01.01.2021 р. у громаді працює 21 ринок. Загальна площа ринків складає 109,8 тис. м², з якої під торгівлю відведено 86,7 тис. м². За товарною спеціалізацією: змішаних ринків – 9; ринків продовольчих товарів – 2; непродовольчих товарів – 10, з них 2 - ринки з продажу автозапчастин. На ринках працюють 107 магазинів та 2745 кіосків. Кількість торгових місць на ринках – 5268, кількість місць для продажу з транспорту – 300.

3.1.3. Зовнішньоекономічна діяльність

Структура промислового комплексу переважно має орієнтацію на внутрішній ринок, проте частка зовнішньоекономічного обороту в загальному обсязі реалізованої продукції зростає (у 2020 році порівняно із 2019 роком зростання склало 1,1%).

Зовнішньоторговий оборот товарами на 01.01.2021 року склав 236 460,2 тис.дол.США, що становить 102,8% до 2019 року. Обсяги експорту становили 99 284,2 тис.дол.США, або 109,2% до 2019 року. Обсяги імпорту склали 137 176,0 тис.дол.США (98,6% до 2019 року). Сальдо 2020 року було від'ємним: склало -37 891,8 тис. дол США. У порівнянні з 2019 роком від'ємне сальдо зменшилося на 10 211,4 тис дол.США або на 21,3%.

Діаграма 5. Показники експорту-імпорту

Джерело: дані ТМР

Як простежується з діаграми, зовнішньоторговельний оборот на одну особу по Тернопільській МТГ нижче, ніж по Україні в цілому.

Протягом 2020 року, зовнішньоторговельні операції товарами здійснювалися із партнерами з 90 країн світу. До країн Європи було експортовано 72,5% усіх товарів (у 2019 році – 66,9 %). До Країн СНД -10,6% Найбільші обсяги експортних поставок здійснювалися до Польщі–18,3%, Німеччини-12,4%, Швейцарії – 6,9%, Нідерландів – 7,5 %, Австрії – 6,3%, Білорусі – 3,9%.

Основу товарного експорту складає продукція тваринного та рослинного походження. Дані щодо структури та динаміки товарного експорту представлені в таблиці нижче

Таблиця 2. Структура експорту товарів

Найменування групи товарів	обсяг експорту за 2020 р., тис дол. США	% до відповідного періоду попереднього року	питома вага в обсязі експорту,%
Продукти рослинного походження	12 562,7	119,7	12,7
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (білкові речовини)	8 857,0	91,1	8,9
Полімерні матеріали, пластмаси та каучук	8 662,8	153,9	8,7
Дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали та вироби з них	5 335,0	76,6	5,4
Недорогоцінні метали та вироби з них	5 295,4	117,3	5,3
Живі тварини, продукти тваринного походження	4 778,7	41,6	4,8

Джерело: дані ТМР

Із країн СНД протягом 2020 року було імпортовано 6,3% усіх товарів, з країн Європи –71,0%.

Найбільші імпортні надходження здійснювалися з Польщі–13,3%, Литви – 15,0%, Китаю – 12,7%, Німеччини – 11,7%, Італії - 5,3%, Франції – 4,6%.

Основу товарного імпорту складає механічне обладнання та енергетичні матеріали.

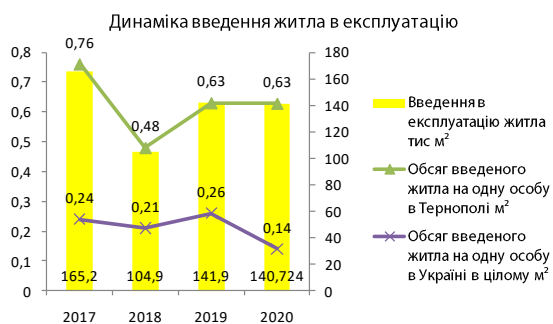
Таблиця 3. Структура імпорту товарів

Найменування групи товарів	обсяг імпорту за 2020 р., тис дол. США	% до відповідного періоду 2019 р.	питома вага в обсязі імпорту,%
Механічне обладнання; машини та механізми, електрообладнання та їх частини.	35 640,4	110,1	26,0
Мінеральні продукти(енергетичні матеріали, нафта та продукти її перегонки)	23 370,8	80,1	17,0
Недорогоцінні метали та вироби з них	16 226,4	128,5	11,8
Транспортні засоби та шляхове обладнання (наземні транспортні засоби)	15 254,5	65,5	11,1
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	10 453,1	99,7	7,6
Полімерні матеріали, пластмаси та каучук	9 468,5	122,6	6,9

Джерело: дані ТМР

Зовнішня торгівля послугами за 2020 рік: експорт – 24 732,8 тис.дол.США, імпорт – 6 099,7тис.дол.США. Тобто сальдо зовнішньоекономічної діяльності за послугами є позитивним.

3.1.4. Будівництво

Діаграма 6. Показники будівельної галузі

Джерело: дані ТМР

За 2020 рік в Тернопільській МТГ було введено в експлуатацію 140 724 м² житла (проти 141 878 м² у 2019 році) У розрахунку на 1 особу показник складає 0,63 м² загальної площі, що в 4,6 разів перевищує показник по Україні в цілому.

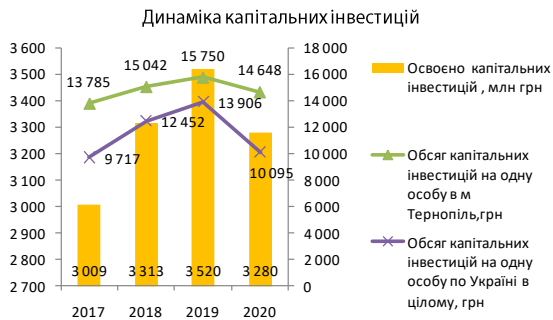
Також протягом 2020 року було введено в експлуатацію 13 нежитлових будівель загальною площею 6521 м², а саме: 1 офісна будівлі, 7 торговельних будівель загальною площею 5686 м², 3 будівлі транспорту та зв'язку та 2 будівлі іншого призначення.

3.1.5. Капітальні інвестиції

Протягом 2020 року в економіку громади було вкладено 3280,1 млн грн капітальних інвестицій (-8,31% у порівнянні з 2019 роком)

У розрахунку на 1 мешканця обсяг інвестицій за 2020 рік складав 14,6 тис.грн, що в 1,5 рази перевищує показник по Україні в цілому. Переважна частина коштів інвестована в матеріальні активи: в будівництво,

придбання транспорту, обладнання, землі. У нематеріальні активи (програмне забезпечення, авторські права, патенти тощо) вкладено лише 0,3% від загального обсягу інвестицій.

Діаграма 7. Динаміка капітальних інвестицій

Джерело: дані ТМР

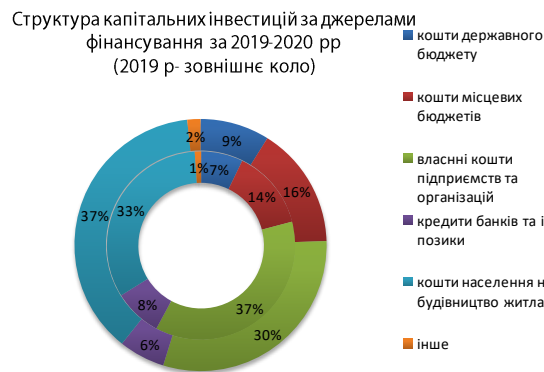
Основну частку коштів інвестовано у житлове будівництво (1 117 млн грн, що формує 34% від загального обсягу інвестицій в матеріальні активи та на 20,8% менше за обсяг 2019 року). На другому місці за обсягами- інвестиції в інженерні споруди. Вони складають 813 млн грн (24,9% від загального обсягу) та вкладення в них у порівнянні з 2019 роком зросли на 17,6%. На третьому місці- інвестиції в машини,обладнання та інвентар (641,7млн грн, що складає 19,6% від загального обсягу інвестицій в матеріальні активи та на 22,6% перевищує показник 2019 року). Інвестиції.

Вагомим джерелом капітальних інвестицій є власні кошти підприємств та організацій- вони за результатами 2020 р. складають 37% інвестицій. Також значна частина інвестицій – це кошти населення на будівництво житла (32,8% від загального обсягу інвестицій проти 37,6% в 2019 р.)

Діаграма 8. Структура кап. інвестицій в матеріальні активи

Джерело- дані ТМР

Діаграма 9. Структура кап. інвестицій в матеріальні активи

Джерело- дані ТМР

3.2. Ринок праці

За даними Тернопільської міської ради, чисельність штатних працівників на 01.01.2021 р. становила 70 тис. осіб. Співвідношення кількості штатних працівників до населення станом на початок 2021 року складало 31,26%, що є значно вищим за показник по Україні в цілому.

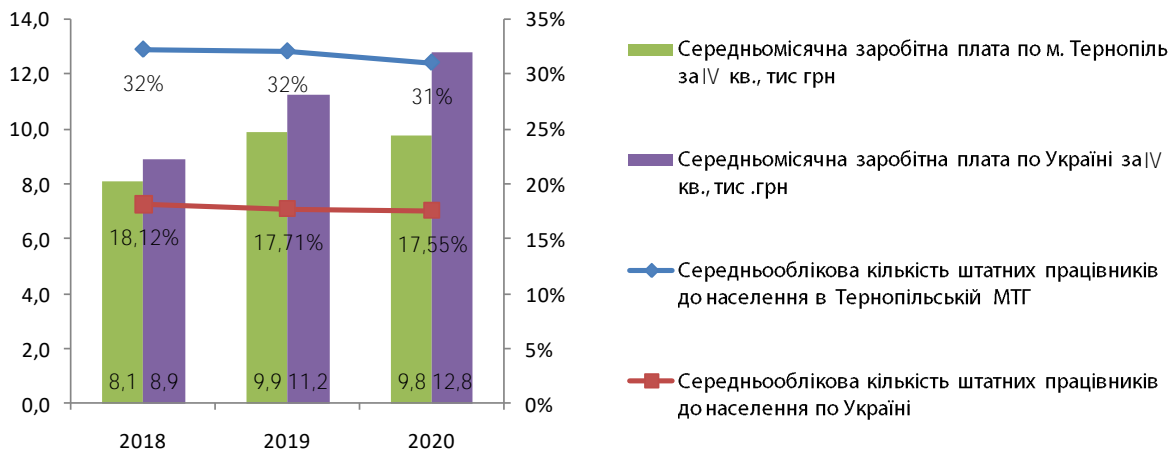
Суттєва чисельність мешканців міста зайнята у малому та середньому бізнесі. Чисельність працюючих у сфері підприємництва становить 44,1 тис. осіб.

Станом на 01 січня 2021 року від 85 суб'єктів підприємницької діяльності, що здійснюють діяльність на території Тернопільської МТГ була наявна інформація про 219 вільних робочих місць та вакантних посад (на 01.01.2020 р. – 568 вакансій), у тому числі на посади службовців – 92 вакансії, на посади за робітничими професіями – 118 вакансій, на посади, які не потребують кваліфікації – 9 вакансій.

При цьому значна кількість безробітних спостерігається серед менеджерів, бухгалтерів, вчителів, економістів, держслужбовців. Тобто має місце дисбаланс між наявністю та потребою у кадрах певних спеціальностей.

Для покращення ситуації на ринку праці та розширення спектру послуг, що надається службою зайнятості роботодавцям, з початку 2020 року проведено 18 тематичних семінарів з роботодавцями по вирішенню актуальних питань. Також були поведені численні семінари, спрямовані на працевлаштування безробітних : 104 семінари з техніки пошуку роботи, 46 семінарів із загальних питань зайнятості, 21 вебінар на тему «Підготовка до співбесіди з роботодавцем, в тому числі у режимі Skype», 18 вебінарів на тему «Підготовка резюме» та інші.

Динаміка показників ринку праці

Діаграма 10. Динаміка показників ринку праці
 Джерело: дані ТМР

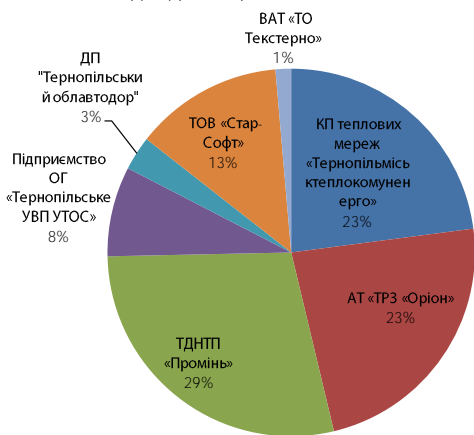
Як простежується з діаграми, рівень зайнятості в Тернопільській МТГ є вищим за показник по Україні в цілому. А рівень заробітної плати - суттєво нижчим.

Таблиця 4. Показники ринку праці

Рік	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Заборгованість з з/п, млн грн	Заборгованість з з/п до середньомісячного ФОП
2017	63,0	2,8	0,7%
2018	70,9	8,5	1,5%
2019	71,6	16,6	2,3%
2020	70,0	10,2	1,49%

Джерело: дані ТМР

Структура заборгованості за ЗП на 01.01.2021

Діаграма 11. Структура заборгованості за ЗП
 Джерело-дані ТМР

Станом на 01.01.2021 р. загальна сума заборгованості із виплати заробітної плати по м.Тернополю становила 10 185,0 тис.грн, у тому числі: 8 410,1 тис.грн – на економічно-активних підприємствах; 1 774,9 тис. грн – на підприємствах-банкрутах. Протягом 2020 року заборгованість скоротилась на 6 395,5 тис.грн (на 01.01.2020 р. загальна сума заборгованості становила 16 580,5 тис.грн).

Як простежується з діаграми, найбільшу суму заборгованості (29%) складає заборгованість ТДНП «Промінь». На другому місці - заборгованість АТ «ТРЗ «Оріон» (23,3% від загальної суми). Майже аналогічну суму заборгованості має КП теплових мереж «Тернопільське теплокомуненерго» (22,9%)

Основні причини заборгованості :

- несвоєчасні розрахунки споживачів за надані КП теплових мереж «Тернопільське теплокомуненерго» послуги;
- часткове перепрофілювання виробництва АТ «ТРЗ «Оріон» після продажу державної частки власності та як наслідок відсутність замовлень на продукцію підприємства;

- несвоєчасна оплата за виконані роботи Службою автомобільних доріг, виконання обсягів робіт ДП «Облавтодор» понад встановлені планові обсяги фінансування та втрата позицій на ринку внаслідок конкуренції з боку приватних підприємств;
- фактичне призупинення виробництва ВАТ «ТО «Текстерно», яке перебуває в стані санації.
- відсутність замовлень на продукцію ТДНТП «Промінь» та Тернопільське УВП УТОС

3.3. Міська інфраструктура та соціальна сфера

3.3.1. Житлово-комунальне господарство

В громаді експлуатується 1 650 багатоквартирних житлових будинків, загальна площа яких складає 3,5 млн.м². Практично все житло обладнано водо-, газо-, електропостачанням та водовідведенням, 45,3 % – гарячим водопостачанням та центральним опаленням, 820 будинків обладнано 1 575 ліфтами (термін експлуатації 592 ліфтів перевищує 25 років).

Малоцінного та ветхого житлового фонду нараховується 19 будинків загальною площею 1 505,7 м².

147 житлових будинків перебуває в переліку застарілого житлового фонду.

Ліфтове господарство має високий рівень фізичного та морального зносу конструкцій і електрообладнання, а його заміна чи модернізація через брак коштів проводиться на недостатньому рівні⁶.

Надавачами житлової послуги з управління багатоквартирними будинками є приватні підприємства в кількості 14 одиниць.

У 579 будинках⁷ функціонують об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, члени яких беруть участь у контролі за якістю та повнотою надання житлово-комунальних послуг, створюють умови для належного утримання будинків та прибудинкових території, забезпечують своєчасне надходження коштів для сплати всіх платежів.

Проблемні питання ЖКГ:

- застаріла матеріально-технічна база підприємств галузі;
- фізичне старіння житлового фонду;
- зношеність інженерних мереж (водопроводу, тепломереж, мереж зовнішнього освітлення тощо), ліфтового господарства, руйнування дорожнього покриття прибудинкових територій;
- відсутність організованої системи водовідведення дощових та талих вод з прибудинкових територій;
- недостатня кількість стоянок та місць для паркування автомобілів в межах житлової забудови;
- нестача власних та бюджетних фінансових ресурсів для подальшого розвитку (в т.ч. впровадження енергозберігаючих технологій, обладнання);
- несвоєчасна оплата комунальних послуг споживачами, значна енергозатратність;
- незадовільний технічний стан міжбудинкових проїздів та заїздів до житлових будинків та прибудинкових територій;
- необхідність вдосконалення існуючої системи поводження з побутовими відходами, запровадження сортування ресурсоцінних відходів (змішані, полімери та скло).

В громаді діє «Програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства Тернопільської міської територіальної громади на 2021-2024 роки», що передбачає, в тому числі, покращення стану житлових будинків та інфраструктури та заходи, спрямовані на підвищення енергоефективності житла.

Також працює Програма модернізації (технічного розвитку) систем централізованого тепло - та гарячого водопостачання на 2021 – 2024 роки.

Протягом 2020 року проводилась реконструкція та будівництво дощових колекторів, продовжувалася реконструкція шляхопроводу через залізничну колію, розпочато виконання робіт в рамках проекту «Реконструкція системи зовнішнього освітлення м. Тернополя «Світло без ртуті», встановлено 196 індивідуальних теплових пунктів у житлових будинках міста та інше.

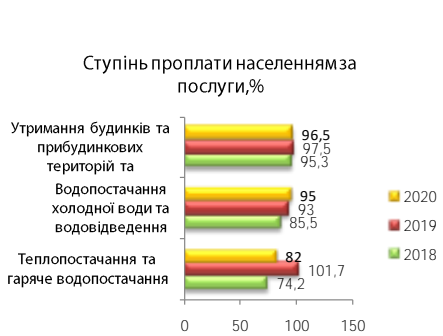
Періодичне підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги сприяє покриттю собівартості наданих послуг, Протягом 2020 року підвищувались тарифи на водопостачання та водовідведення, що забезпечило покриття тарифами собівартості на 129,7% та 128,3% відповідно. Собівартість на даний час покривається лише за

⁶ Програма розвитку ЖКГ Тернопільської МТГ на 2021-2024 роки: <https://ternopilcity.gov.ua/sesiya/rishennya-sesii/45103.html>

⁷ https://ternopilcity.gov.ua/app5/vikonannya-strategichnogo-planu-za-2020-rik-opr_10_03_2021.pdf

послугами водопостачання та водовідведення. Відшкодування з бюджету громади тарифів на послуги підприємств житлово-комунального господарства у 2020 році не проводилось.

Найвищий рівень проплат з боку населення спостерігається за теплопостачання та гаряче водопостачання. У порівнянні з попереднім роком від підвищився на 27,5 в.п. На другому місці за рівнем проплат - послуги з утримання будинків та прибудинкових територій. Заборгованість населення за отримані послуги станом на 01.01.2020 р. складала 106,4 млн грн (за гаряче водопостачання та теплопостачання).

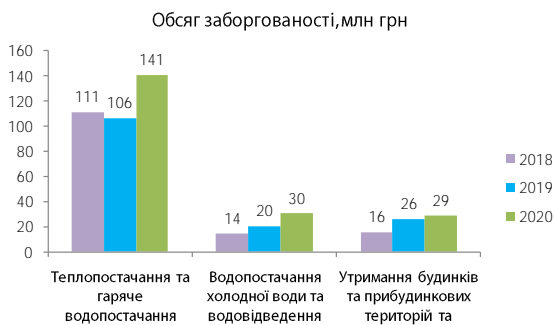

Діаграма 12. Рівень сплати населенням за послуги
 Джерело: дані ТМР

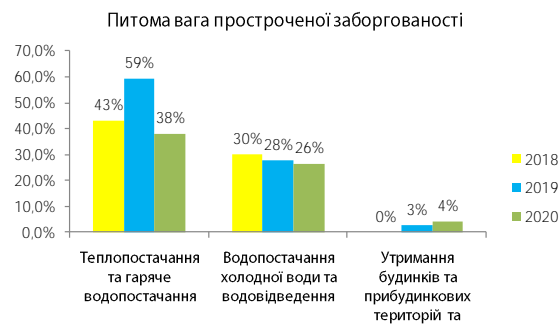

Діаграма 13. Рівень покриття тарифами собівартості
 Джерело: дані ТМР

Найбільший загальний обсяг заборгованості спостерігається за послуги теплопостачання та гарячого водопостачання, за 2020 рік заборгованість зросла на 32,2% (+34,3 млн грн). При цьому прострочена заборгованість зменшилась на 9,4 млн грн. Але за цим видом послуг питома вага простроченої заборгованості залишається найвищою (38% станом на 01.01.2021). За іншими послугами спостерігалось збільшення загального обсягу заборгованості, в тому числі, простроченої. За послуги з водопостачання холодної води та водовідведення обсяг заборгованості збільшився на 10,01 млн грн. При цьому заборгованість, прострочена більше, ніж на 3 міс., зросла на 2,4 млн грн. За послугами з утримання будинків та прибудинкових територій збільшення складало 2 млн грн та 0,5 млн грн відповідно.

Діаграма 14. Обсяг заборгованості за комунальні послуги
 Джерело: дані ТМР

Діаграма 15. Питома вага простроченої заборгованості
 Джерело: дані ТМР

3.3.2. Міський транспорт

На території громади діє автомобільний, тролейбусний та річковий транспорт.

Відповідно до змінених в часі потреб пасажиропотоків, за результатами проведених досліджень представництвом німецької компанії «Дорнієр Консалтинг Інтернешенал ГмбХ», затверджено та впроваджено нову мережу маршрутів громадського транспорту, розроблену на основі проведених обстежень, з максимально можливим врахуванням потреб жителів громади. Також транспортним сполученням забезпечено усі села громади. Проте, приєднання інших населених пунктів потребує додаткових опрацювань нових маршрутів та додаткових транспортних одиниць.

На даний час на автобусних маршрутах працює 10 автоперевізників, з них 2 комунальних підприємства та 1 ФОП. Маршрути обслуговує 172 автобуси, з них 131 одиниць в приватній власності та 41- в комунальній власності.

Проводиться планомірна робота по заміні маловмісних автобусів «Богдан» та «Еталон» на транспорт середньої та великої місткості. За останні 5 років було придбано 20 автобусів МАЗ 2019р/в, 21 автобус МАН 2009 р/в., також в комунальній власності знаходиться 3 автобуси ЛАЗ 2004 р/в. Але це не виключає потребу в оновленні автобусного парку, особливо в частині тих транспортних засобів, які передбачені для перевезення людей з обмеженими фізичними можливостями.

На сьогоднішній день ці автобуси курсують за новою маршрутною мережею громадського транспорту, яка запроваджена з 25.05.2020 року згідно результатів проведеного конкурсу. З 25 травня 2020 року на мережі працюють 53 одиниці низькопідлогових автобусів (проти 26 у 2019 році).

Електричні перевезення тролейбусами здійснює комунальне підприємство «Тернопільелектротранс». Маршрути обслуговують 52 тролейбуси. На балансі КП «Тернопільелектротранс» знаходиться 60 тролейбусів (в т.ч. 1 спеціальний). З них за 5 років оновлено 15 тролейбусів, оскільки середній вік рухомого складу тролейбусів становить 26 років, з них 5 тролейбусів – від 10-15 років, 56 тролейбусів більше 15 років, відповідно, мінімальною потребою є повне оновлення. Станом на сьогоднішній день бюджет громади не має змоги задовольнити таку потребу, тому йде процес пошуку інших шляхів для вирішення цієї проблеми, наприклад: кредити ЄІБ, лізинги та інше.

З метою оновлення парку КП «Міськавтотранс» в рамках реалізації проєкту «Міський громадський транспорт в Україні» 26.12.2019 р. укладено Угоду № 13010-05/274 між Міністерством фінансів України, Міністерством інфраструктури України, Тернопільською міською радою та комунальним підприємством «Міськавтотранс» та прийнято рішення міської ради від 27.12.2019 року № 7/п44/1 «Про затвердження Угоди про передачу коштів позики». Проєкт передбачає придбання 15 нових низькопідлогових автобусів вартістю 2,5 млн євро, в тому числі з залученням 2,0 млн євро коштів від ЄІБ. Протягом 2020 року оновлено тендерну документацію, отримано погодження Банку від 27.11.2020 року та оголошено повторно тендерну процедуру закупівлі 07.12.2020 року.

При цьому, для КП «Тернопільелектротранс» залишається актуальним питання високого рівня зносу основних фондів, зокрема рухомого складу, контактної мережі та тягових перетворювальних підстанцій, що в умовах низької рентабельності операційної діяльності підприємства та втрат від перевезення пільговиків змушує міську владу спрямовувати кошти бюджету територіальної громади на дотацію підприємства. Водночас, кошти бюджету спрямовуються на розбудову тролейбусної мережі, облаштування розв'язок, зупинок тощо.

З метою впорядкування зовнішнього вигляду зупинок громадського транспорту на території Тернопільської міської територіальної громади затверджено архітектурні типи зупинок. Протягом 2020 року було здійснено капітальний ремонт зупинок громадського транспорту та малих архітектурних форм на зупинках, облаштовано 7 зупинок громадського транспорту.

Налічується 17 майданчиків для платного паркування, 660 для паркування. Встановлено 8 паркоматів. На усіх майданчиках для платного паркування запроваджено мобільне СМС-паркування.

Тернопіль як центр громади став першим в Україні містом, в якому стартував пілотний проєкт з впровадження автоматизованої системи оплати за проїзд. Проєкт працює з вересня 2017 року.

Вагому увагу міська влада приділяє розвитку велосипедної інфраструктури та розвитку велосипедного транспорту, що відбувається відповідно до Концепції розвитку велосипедної інфраструктури. Після завершення Програми розвитку велосипедної інфраструктури міста на 2016-2024 рр., вступила в дію Програма розвитку велосипедної інфраструктури на 2021-2024 роки. Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми складає 9 млн грн, з яких 6 млн грн планується інвестувати з коштів місцевого бюджету. Протягом 2020 року було виготовлено проєктно-кошторисну документацію на капітальний ремонт – влаштування 2 вело-пішохідних доріжок.

Крім того, протягом 2020 року було впорядковано інфраструктуру водного транспорту. Проведено заміну зовнішньої обшивки теплоходу «Герой Танцоров», замінено двигун. Освоєно 712,2 тис.грн. Придбано катер для забезпечення контролю за дотриманням екологічної безпеки на Тернопільському ставі

За 2020 рік всіма видами транспорту перевезено 24,9 млн пасажирів (-41% у порівнянні з 2020 роком).

В тому числі автомобільним транспортом перевезено 16,9 млн пасажирів (67,9% від загальної кількості), що становить 65,4% від показника 2019 року. Тролейбусами було перевезено 7,98 млн пасажирів (32% від

загального обсягу за 2020 рік та 55,7% від показників 2019 року). Питома вага річкового транспорту складає 0,06% від загальної кількості перевезених пасажирів.

Таблиця 5. Пасажирські перевезення протягом 2020 року

Вид транспорту	Пасажирообіг		Кількість перевезених пасажирів	
	млн.пас.км	у % до2019р.	тис.	у % до2019р.
Всі види транспорту	206,3	63,6	24 914,00	61,9
автомобільний	186,3	64,6	16 915,60	65,4
річковий	0,1	44,4	16,00	43,2
тролейбусний	19,9	55,7	7 982,40	55,7

Джерело - дані ТМР

Зменшення кількості перевезених пасажирів пов'язано із зупинкою громадського транспорту в умовах жорсткого карантину (березень-травень 2020) та карантинними обмеженнями в наступний період (перевезення пасажирів в кількості, що не перевищує кількість місць для сидіння).

Протягом 2020 року було здійснено компенсаційні виплати автомобільному транспорту в розмірі 32 млн грн., залізничному транспорту – 2 млн грн, електричному -19,2 млн грн. та 1 млн грн. на відшкодування за спецперевезення.

3.3.3. Освіта

Право громадян на отримання дошкільної, початкової, базової, повної загальної середньої та позашкільної освіти забезпечують: 34 заклади дошкільної освіти комунальної форми власності та 6 закладів загальної середньої освіти, які у своєму складі мають дошкільні підрозділи. Також діють 4 заклади позашкільної освіти.

Щороку проводяться капітальні ремонти у навчальних закладах міста та оновлюється матеріально-технічна база.

Забезпечення освітою дітей з особливими потребами. організовано у закладах дошкільної освіти № 2, 8, 34, початковій школі №3. У 2020 році у функціонуючих закладах дошкільної освіти перепрофільовано в інклюзивні 26 груп. Для зміцнення здоров'я дітей, розвитку й формування здорової особистості у закладах дошкільної освіти функціонує 36 груп компенсуючого типу, у яких було організовано освітній процес у комплексі з корекційно-розвивальною та лікувальною роботою.

До навчання у 2020-2021 навчальному році приступило 29794 учні проти 28913 учнів у 2019-2020 навчальному році (на 881 особу більше), що вплинуло на збільшення кількості класів, а саме: 1050 класів проти 1028 у попередньому році (на 22 класи більше). Середня наповнюваність класів у 2020 році становить 28 учнів.

Кількість класів з інклюзивною формою навчання у 2020-2021 навчальному році збільшилась, функціонує 74 класи у 21 закладі загальної середньої освіти, у яких навчається 115 учнів в умовах інклюзії, це на 25 класів та на 31 учень більше у порівнянні з минулим 2019-2020 навчальним роком.

Для здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста і бакалавра з одночасним завершенням здобуття повної загальної середньої освіти функціонує Галицький коледж імені В.Чорновола.

До мережі навчальних закладів м. Тернополя включено 6 професійно-технічних навчальних закладів:

- ТВПУ технологій та дизайну;
- ТВПУ сфери послуг та туризму;
- Тернопільський фаховий коледж ТНТУ імені Івана Пулюя;
- ТНПУ ресторанного сервісу та торгівлі;
- ТВПУ № 4 імені Михайла Паращука;
- Тернопільський центр професійно-технічної освіти

Проблемними питаннями є недостатня кількість місць у закладах дошкільної освіти та недостатні обсяги фінансування (для забезпечення закладів освіти технічними засобами навчання, оновлення меблів та застарілого обладнання). Крім того, в Програмі соціально-економічного розвитку Тернопільської МТГ вказується на необхідність оптимізації мережі закладів професійної освіти шляхом утворення навчально-практичних центрів професійно-технічної освіти з метою забезпечення потреб ринку у кваліфікованих спеціалістах.

3.3.4. Охорона здоров'я

У галузі охорони здоров'я міста Тернополя функціонують 8 закладів.

Ліжковий фонд у медичних закладах становить 955 ліжок, де забезпеченість ліжками становить 43,8 ліжок на 10 тис. населення. Стаціонарну медичну допомогу надають у 4 закладах міста, амбулаторно-поліклінічну допомогу 4 заклади в тому числі 2 заклади надають стоматологічну допомогу.

У медичних закладах міста працює 3525,25 штатних одиниць, в тому числі лікарів 940,5 одиниць, середній медичний персонал 1431 одиниць, молодший персонал 637 одиниць та інші 468 одиниць.

Усі заклади охорони здоров'я надають медичну допомогу по Програмі медичних гарантій та уклали контракти із Національною службою охорони здоров'я України, а також отримують значну підтримку із бюджету Тернопільської міської територіальної громади шляхом виділення коштів на зміцнення матеріально-технічної бази, оплату праці медичним працівникам, оплату енергоносіїв, забезпечення безкоштовними медичними послугами та медикаментами пільгових категорій населення та інші видатки.

Серед основних завдань для розвитку галузі в Програмі соціально-економічного розвитку громади наведені наступні: приведення закладів охорони здоров'я у відповідність до сучасних потреб (капітальний ремонт, оновлення обладнання); інформатизація сектору охорони здоров'я; посилення кадрового потенціалу медичної галузі.

В 2020 році галузь «Охорона здоров'я» міста працювала в умовах пандемії, продовжувалась робота щодо зміцнення матеріально-технічної бази, оснащення медичною апаратурою, запроваджувались нові форми роботи і передового досвіду, втілення нових методик діагностики та лікування. У тернопільських міських лікувальних закладах тривають поставки кисневих концентраторів та облаштування додаткових кисневих точок для лікування пацієнтів з підтвердженим діагнозом COVID-19 і пневмонією.

Також протягом 2020 року було проведено ремонт ряду медичних закладів та придбано обладнання на суму 30474,0 тис.грн.

3.3.5. Культура та дозвілля

До мережі закладів культури належать: міський Палац культури «Березіль» ім. Леся Курбаса (разом із будівлею Український дім по бульвару Т. Шевченка, та будівлею по вул. І.Франка); Будинок культури «Кутківці»; Будинок культури «Пронятин», а також 2 будинки культури та 6 клубів в селах, що входять до Тернопільської МТГ. Крім того, на території громади працюють: 2 музичні школи: 1 художня школа з 2 філіями; мережа Централізованої бібліотечної системи для дітей та дорослих (12 філій) та бібліотеки 6 сіл, що входять до МТГ; комунальне підприємство «Кінокомісія», муніципальний духовий оркестр «Оркестра Волі» та муніципальний Галицький камерний оркестр. В місті знаходиться 5 пам'яток архітектури національного значення.

Основні проблеми - застаріла матеріально-технічної бази закладів культури; недостатній рівень популяризації культурного продукту та незадовільний стан об'єктів культурної спадщини національного та місцевого значення. Тому в Програмі соціально-економічного розвитку громади заплановані наступні завдання на 2020-2021 роки: проведення ремонту та оновлення технічного оснащення установ культури; реставрація культурних споруд; організація великих культурних подій тощо.

Протягом 2020 року було завершено капітальний ремонт в 4 будинках культури, ремонт приміщення художньої школи, капітальний ремонт приміщення центральної дитячої бібліотеки, придбане комп'ютерне обладнання для закладів культури.

Для систематичних занять фізичною культурою і спортом у місті є відповідна матеріально-спортивна база: стадіон з трибунами на 15 000 місць; 119 спортивних майданчиків; 11 тенісних кортів; 8 футбольних полів; 5 стрілецьких тирів; 4 криті плавальні басейни; 65 спортивних залів; 26 майданчиків з тренажерним обладнанням; 111 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять та 2 веслувально-спортивні бази.

Недоліками є недостатня сучасність ряду споруд для занять спортом, тому громада працює в напрямку подальшого розвитку спортивної інфраструктури. Посилена увага приділяється модернізації матеріально-технічної бази ДЮСШ та спортивних об'єктів міста. У 2020 році на стадіоні КП «Тернопільський міський стадіон» завершився капітальний ремонт системи зовнішнього електроосвітлення футбольного поля, трибун, встановлення підвісних платформ для телевізійної зйомки футбольних матчів. Розпочато будівництво трампліну для лижного фрістайлу по вул. Генерала М.Тарнавського в м.Тернопіль. Триває будівництво багатофункціонального Палацу спорту за адресою проспект Злуки.

Завершено I чергу Будівництва гідротехнічних споруд веслувального каналу центру веслування та водних видів спорту з інфраструктурою «Водна арена Тернопіль». На реалізацію проєкту виділено: 10 млн грн – кошти ДФРР та 1 млн грн. з бюджету громади. Станом на 01.01.2021 року завершено будівельні роботи, освоєно з ДФРР 9992,270 тис. грн. та з бюджету громади – 2069,760 тис. грн. Завершено I чергу.

Також реалізовано проєкт на умовах співфінансування з фондом регіонального розвитку «Реконструкція спортивних майданчиків Тернопільської спеціалізованої школи I-III ступенів №7 з поглибленим вивченням іноземних мов ТМР по вул. Юності, 11 в м. Тернополі. Загальний обсяг фінансування 4217,403 тис. грн, з яких 3334,0 тис. грн – кошти ДФРР і 883,403 тис. грн кошти бюджету громади. Станом на 01.01.2021 року завершено будівельні роботи, освоєно з ДФРР 3237,328 тис. грн. та з міського бюджету – 883,403 тис. грн. Об'єкт введено в експлуатацію.

Крім того, у 2020 році було придбано необхідний спортивний інвентар та обладнання для спортивних шкіл міста на суму 2670,4 тис. грн

На території міста знаходиться 5 парків, 10 скверів, 12 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 725,35 га, що становить 12,39% території міста.

Проблемні питання:

- відсутність технічної інвентаризації об'єктів зеленого господарства громади;
- неналежний стан покриття доріжок, тротуарів, міжквартальних проїздів, прибудинкових територій;
- недоступність публічного простору для маломобільних груп населення.

Протягом 2020 року У парку Національного відродження було завершено роботи по заміні ліхтарів, частково викладена бруківка, підготовлена площа для встановлення пандусу. В Парку «Топільче» - проведено капітальний ремонт сходів та пішохідних зон парку.

4. БЮДЖЕТНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Бюджет Тернопільської МТГ не містить поділу на бюджети різних рівнів. Організація бюджетного процесу в громаді здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. При цьому, відсоток більшості доходних статей бюджету визначається на загальноукраїнському рівні практично без участі місцевих органів виконавчої влади.

Згідно з ст. 16 Бюджетного кодексу України право на здійснення запозичення до міського бюджету належить територіальній громаді в особі керівника місцевого фінансового органу за дорученням міської ради.

З 2019 року Тернопільська МТГ отримала нові бюджетні можливості, що вплинуло на фінансову спроможність територіальної громади. Зокрема, за рахунок збільшення кола платників місцевих податків, зарахування ПДФО, що сплачуватимуть мешканці приєднаних сіл, отримання субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

4.1. Структура доходної та видаткової частини бюджету.

За 2020 рік доходи бюджету громади склали 2,44 млрд грн (-171,8 млн грн або -6,57% у порівнянні з 2019 роком).

З них 2,33 млрд грн - доходи загального фонду (96,25% бюджету) та 115,97 млн грн - доходи спеціального фонду. Власні доходи бюджету по результатам 2020 року склали 1,73 млрд грн (+109,91 млн грн або +6,77% у порівнянні з 2019 роком).

З них власні доходи загального фонду склали 1,62 млрд грн та сформували 69,6% загального фонду.

Власні доходи спеціального фонду склали 115,6 млн грн.

Слід зазначити, що виконання доходів бюджету у звітному періоді відбувалось у доволі складних економічних умовах карантинних обмежень, пов'язаних з пандемією корона вірусу. Незважаючи на це, порівняно з 2019 роком досягнуто приріст власних доходів. Обсяг міжбюджетних трансфертів зменшився на 28,5% (-281,71 млн грн) та склав 707,73 млн грн. Таким чином, власні доходи сформували 71% бюджету громади (проти 62% за результатами 2019 року), а трансферти – 28,98 %.

Обсяг власних доходів громади у розрахунку на одного мешканця складає 7,7 тис. грн, що перевищує показник по Україні в цілому.

Як і в попередніх звітних періодах, за результатами 2020 року в структурі власних доходів переважають податкові надходження (1,59 млрд грн або 92% від обсягу власних доходів). У порівнянні з 2019 роком їх приріст склав 151,96 млн грн (+10,57%).

Основною складовою податкових надходжень є ПДФО (формує 65,57 % від суми податкових надходжень, за 2020 рік обсяг надходжень збільшився на 12,97% та склав 1042,12 млн грн). Також значну частку податкових надходжень (26,06%) складають місцеві податки, основну частину надходжень яких формують єдиний податок та плата за оренду землі. Внутрішні податки на товари та послуги за результатами 2020 року складають 8,3% від податкових надходжень та формуються переважно з акцизних зборів.

Таблиця 6. Структура та динаміка податкових надходжень

Вид надходжень	2018 р., тис грн	2019 р., тис грн	2020 р., тис грн	динаміка 2020 р/2019р, %	питома вага в структурі податкових надходжень за 2020р.
Податки на доходи, прибуток, та на збільшення ринкової вартості	752 292,88	922 513,25	1 042 119,67	12,97%	65,57%
Рентна плата та плата за використання природних ресурсів	3,60	77,80	96,89	24,54%	0,01%
Внутрішні податки на товари та послуги	128 702,85	123 231,79	132 277,49	7,34%	8,32%
Місцеві податки	325 297,89	391 257,63	414 081,66	5,83%	26,06%
Інші податки та збори	224,03	200,96	667,61	232,22%	0,04%
Податкові надходження всього	1 206 521,25	1 437 281,42	1 589 243,33	10,57%	100,00%

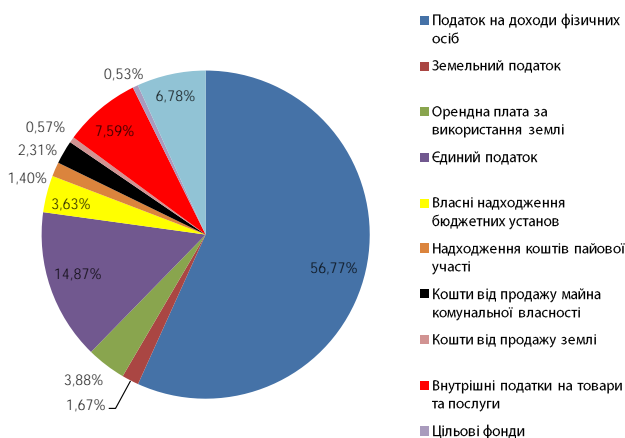
Джерело: <https://openbudget.gov.ua/>

Неподаткові надходження за 2020 рік склали 126,41 млн грн (проти 131,6 млн грн. за результатами 2019 року) та сформували 7,29% від власних доходів. Вони складаються переважно з надходжень від плати за послуги, що надаються бюджетними установами; адміністративних зборів та плати за надання адміністративних послуг; надходжень коштів пайової участі; орендної плати за користування майном комунальної власності та доходів від розміщення тимчасово вільних коштів. За 2020 рік неподаткові надходження зменшились на 3,96% (або на 5 216,39 тис грн).

Доходи від операцій з капіталом за результатами 2020 року склали 10,78 млн грн (0,62% від власних доходів). Переважно це доходи від продажу землі несільськогосподарського призначення - вони склали 81,26% доходів від операцій з капіталом). У порівнянні з 2019 роком обсяг доходів від операцій з капіталом зменшився на 76,9% (-35,96 млн грн).

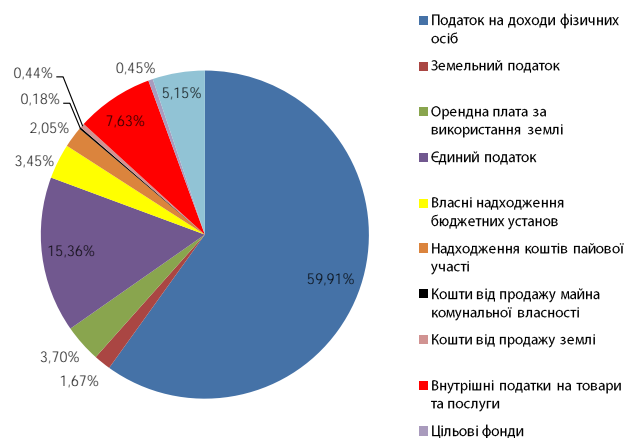
Цільові фонди за 2019 рік склали 7,8 млн грн (0,45% від власних доходів). У порівнянні з 2019 роком їх обсяг зменшився на 10% (-879 тис.грн)

Структура власних доходів за результатами 2019 р.

Діаграма 16. Структура власних доходів за 2019 р.
 Джерело: <https://openbudget.gov.ua/>

Структура власних доходів за результатами 2020 р.

Діаграма 17. Структура власних доходів за 2020 р.
 Джерело: <https://openbudget.gov.ua/>

Як простежується з діаграм, структура власних доходів за результатами 2020 року кардинальних змін не зазнала, але питома вага окремих статей доходів дещо змінилась. Так, наприклад, збільшилась питома вага надходжень від ПДФО та від єдиного податку, а також від пайової участі. При цьому зменшилась питома вага надходжень коштів від продажу комунального майна.

Обсяг видаткової частини бюджету Тернопільської МТГ за результатами 2020 року становив 2,39 млрд грн. З них видатки без урахування міжбюджетних трансфертів склали 2,33 млрд грн (97,46% від загальної суми). Найбільша частка видатків (1 079 млн грн або 45,14% від загального обсягу), як і в 2019 році, була витрачена на освіту. На другому місці за результатами 2020 року - видатки на економічну діяльність. У порівнянні з попереднім роком вони збільшились майже на 86% та склали 15,2% від витрат. Також значну долю видатків (13,48%) сформували витрати на ЖКХ (-3,77% у порівнянні з попереднім роком). Наступні суттєві статті - витрати на охорону здоров'я (8,49% видатків, -23% у порівнянні з 2019 роком) та витрати на виконання загальнодержавних функцій (9,09% від загальної суми витрат, зростання на 5,8% до попереднього року).

Таблиця 7. Структура видатків за функціональним призначенням за 2020р.

Стаття видатків	виконано, тис грн.	% виконання до розпису	питома вага у витратах	2020/2019
Загальнодержавні функції	217 476,82	88,20%	9,09%	105,80%
Громадський порядок, безпека та судова влада	413,79	72,01%	0,02%	85,68%
Економічна діяльність	363 874,37	56,18%	15,21%	185,88%
Охорона навколишнього природного середовища	502,22	35,23%	0,02%	102,91%
Житлово-комунальне господарство	322 436,42	90,80%	13,48%	96,23%
Охорона здоров'я	203 191,24	98,30%	8,49%	76,93%
Духовний та фізичний розвиток	102 279,01	102,41%	4,28%	89,82%
Освіта	1 079 881,15	98,30%	45,14%	110,65%
Соціальний захист та соціальне забезпечення	102 399,56	100,14%	4,28%	20,15%
Всього	2 392 454,58	86,72%	100,00%	92,04%

Джерело: <https://openbudget.gov.ua/>

В економічну діяльність було спрямовано 363,87 млн грн. Найбільшу суму 118,5 млн грн (32,58% від обсягу витрат в економічну діяльність) було витрачено на дорожнє господарство та 13,88% (50,5 млн грн)- на залізничний транспорт. Витрати на транспорт значно зросли у порівнянні з 2019 роком (+155,3 млн грн).

Таблиця 8 Структура витрат за видами економічної діяльності

Вид економічної діяльності	Витрати за 2020 р., тис грн	Витрати за 2019 р., тис грн	динаміка 2020/2019	питома вага за результатами 2020 р.
Загальна економічна, торговельна та трудова діяльність	93,48	72,00	29,83%	0,03%
Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство	2 628,90	1 297,00	102,69%	0,72%
Будівництво	13 741,54	60 978,10	-77,46%	3,78%
Транспорт	170 256,43	15 004,88	1034,67%	46,79%
Інші галузі економіки	3 042,49	344,13	784,11%	0,84%
Інша економічна діяльність	174 111,54	118 056,94	47,48%	47,85%
Всього витрати на економічну діяльність	363 874,37	195 755,08	85,88%	100,00%

Джерело: <https://openbudget.gov.ua/>

Основну частину видатків громади (74,69%) за результатами 2020 р. складають поточні видатки.

Показник податкоспроможності бюджету (ПДФО на 1 мешканця) Тернопільській МТГ є вищим за середній по країні, через що до неї застосовується механізм горизонтального вирівнювання – кошти перераховуються до державного бюджету у вигляді реверсної дотації. Обсяг реверсної дотації в 2020 році склав 55,23 млн грн . (проти 57,68 млн грн за 2019 рік).

Профіцит бюджету за результатами 2020 року склав 49 млн грн (проти 14 млн грн. за результатами 2019 року).

Більш детально дані щодо структури бюджету громади наведені в Додатках до цього звіту.

4.2. Виконання бюджету

За 2020 рік загальний план по доходах бюджету було виконано на 94,92 % (проти 99,8% за 2019 рік). По загальному фонду бюджет було виконано на 94,46%, по спеціальному - на 105,2%. План по надходженню власних доходів виконано на 94,67% (власні надходження загального фонду склали 92,6% від планових, власні надходження спеціального фонду - 137,84% від запланованих обсягів).

Доходи бюджету розвитку громади, як інвестиційної складової спеціального фонду, при плані 47 168,6 тис.грн склали 46 761,4 тис.грн або 99,1%, а без урахування трансфертів при плані 20 800,0 тис. грн фактично надійшли в сумі 46 392,8 тис.грн. Основним власним джерелом (76,2 %) стали кошти від пайової участі у розвитку інфраструктури міста.

Надходження трансфертів склали 95,55% від запланованого обсягу.

План по податковим надходженням за результатами 2020 року було виконано на 93,4%. Недовиконання спостерігалось за ПДФО (план виконано на 92,64%), за земельними платежами (орендна плата отримана на 89,93% від плану, земельний податок - на 93,01%), за податком на транспортні засоби (60,01% плану) , за єдиним податком (91,45%). При цьому суттєве перевиконання спостерігалось за податком на прибуток підприємств (план було перевиконано більше, ніж в 8 разів). Також перевищення планових показників було зафіксовано за отриманням внутрішніх податків (101,6% плану).

Загальна сума недоїмки за податками станом на 01.01.2021 складала 35 035,8 тис. грн. Основна частка цієї суми (45,06%)- недоїмка за податком на нерухоме майно. Недоїмка за ПДФО складає 20,49% від суми, недоїмка зі сплати за землю -18,96% .

План за неподатковими надходженнями було перевиконано на 12,58%. Найбільше перевиконання плану (більше, ніж в 3 рази) спостерігалось за отриманням коштів пайової участі. Власні надходження бюджетних установ за 2020 рік склали 109,62% від планових надходжень. Плата за оренду комунального майна надійшла в розмірі 101,52% від планових показників. При цьому недовиконання плану спостерігалось за наступними напрямками: плата за надання адміністративних послуг (виконано 49,09% плану), доходи від власності та підприємницької діяльності (отримано 58,54% від плану).

План за доходами від операцій з капіталом було виконано на 102,64%.

Кошти, які надійшли до бюджету громади за 2020 рік, дали можливість в цілому забезпечити виконання видаткової частини бюджету до річного плану на 86,72% (проти 84,4 % за 2019 рік) та здійснити фінансування на суму 2,39 млрд грн, в тому числі по загальному фонду – на 1,73 млрд грн та по спеціальному фонду – на 659,11 млн грн.

По поточним видаткам план було виконано на 96,12%, по капітальним - на 67,76%. За загальним фондом виконання бюджету складало 96,15%, за спеціальним – 68,93%. Найбільший відсоток недовиконання спостерігався за витратами на охорону навколишнього середовища (виконано на 35,22%), а також за витратами на економічну діяльність (виконано на 56,17%). За напрямком «Громадський порядок, безпека та судова влада» план витрат було виконано на 72,01%. Перевищення витрат над розписом спостерігалось за напрямком «Духовний та фізичний розвиток» (перевищення на 2,4 %), а також на за напрямком «Соціальний захист та соціальне забезпечення (100,14% від розпису).

4.3. Рівень ліквідності місцевого бюджету

Бюджет Тернопільської МТГ характеризується помірним рівнем ліквідності. За підсумками виконання бюджету 2020 року, співвідношення обсягу залишків на рахунках загального фонду до видатків загального фонду складало 5,83%, за спеціальним фондом показник ліквідності становив 2,46%. Кредиторська заборгованість станом на 01.01.2021р. по загальному та спеціальному фондах складає 2 579,5 тис.грн. Кредиторська заборгованість виникла в 2016 році із – за недоотримання субвенції з державного бюджету на відшкодування компенсаційних виплат на пільгове перевезення автомобільним та електричним транспортом. У 2020 році кошти на покриття тимчасових касових розривів не залучались та не повертались.

5. РІВЕНЬ МІСЦЕВОГО БОРГУ ТА БОРГОВА ПОЛІТИКА

5.1. Прямий борг

Тернопільська МТГ має зобов'язання перед Державною казначейською службою за середньостроковими позичками в обсязі 28 млн грн. На сьогоднішній день ситуація із повернення коштів Державному казначейству України залишається неврегульованою. На підставі Закону України № 79-VIII від 28.12.2014 р. «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» норму Бюджетного кодексу України щодо надання місцевим радам середньострокових позик виключено. Також на підставі Постанови КМУ №123 від 18.03.2015 р. втратила чинність постанова КМУ №1203. Таким чином, на сьогодні законодавством не визначений механізм щодо погашення або списання заборгованості по середньостроковим позикам.

У 2018 році були укладені дві угоди про залучення кредитних коштів до бюджету громади, а саме:

- внутрішній кредит Міністерства фінансів України згідно із Угодою про передачу коштів позики Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) між Мінфіном, Мінрегіонбудом та Тернопільською міською радою на суму 25408,35 тис. євро, укладеною 11.12.2018р. з метою реалізації проекту «Глибока термомодернізація закладів освіти м. Тернополя»;
- зовнішній кредит Північної екологічної фінансової корпорації (НЕФКО) згідно із кредитним договором на суму 12500,0 тис. грн, укладеним 21.12.2018р. з метою реалізації проекту «Реконструкція системи зовнішнього освітлення м. Тернополя «Світло без ртуті».

У 2020 році одержано перший транш за кредитом НЕФКО у сумі 3 750,0 тис.грн. Погашено «тіло» кредиту у сумі 576,923 тис.грн та сплачено відсотки у сумі 45,313 тис. грн. Станом на 01.01.2021 року використано 3042,488 тис. грн. кредитних коштів та 49,96 тис. грн. з міського бюджету. Виконано роботи на 15 вулицях. Також, роботи виконано у парку Національного відродження.

Станом на 01.01.2021 р. прямий борг громади склав 31,2 млн грн. Показник відношення прямого боргу до фактичних надходжень бюджету Тернопільської МТГ без урахування трансфертів на 01.01.2021 р. становив 1,8% проти 1,73% на 01.01.2020 р., що свідчить про низьке пряме боргове навантаження. Співвідношення прямого боргу до доходів бюджету розвитку складало 66,7%.

5.2. Гарантійні зобов'язання Тернопільської міської ради

Гарантований борг Тернопільської міської ради станом на 01.01.2021 р. склав 127 285,741 тис.грн (7,34% від власних доходів громади за 2020 рік).

І. КПТМ «Тернопільськтеплокомуненерго» (КП «ТМТКЕ») укладено з ЄБРР кредитний договір на суму 10 млн євро, гарантом виконання зобов'язань за яким виступає Тернопільська міська рада згідно Рішення №6/48/8 від 12.06.2014 р. Погашення кредиту та відсотків за користування кредитними коштами здійснюється за рахунок коштів КП «ТМТКЕ».

Місцева гарантія надається без майнового або іншого забезпечення виконання зобов'язань з боку комунального підприємства. Договір набув чинності 03.09.2014 р. Тернопільська міська рада гарантує повну сплату на вимогу ЄБРР всіх сум та заборгованостей відповідно до умов кредитного договору для реалізації програми пріоритетних інвестицій з модернізації системи централізованого тепlopостачання м. Тернополя.

Таблиця 9. Умови надання позики ЄБРР

Сума кредиту:	€10,0 млн
Відсоткова ставка:	€7,0 млн - EURIBOR 6M 6,5% €3,0 млн – 0,75%
Умови погашення:	20-ма рівними траншами 15 березня та 15 вересня, з 03.09.2017 р.
Термін погашення:	до 15.03.2027 р.

Джерело: дані ТМР, Міністерство фінансів

Станом на 1 січня 2021 року КП «ТМТКЕ» отримало кредитні кошти ЄБРР на суму 4 534 017,23 євро, з яких використано 4 485 561,79 євро.

На даний час по котельнях завершено будівельні та монтажні роботи, 7 насосів введено в експлуатацію. Укладено контракт на постачання та встановлення 287 індивідуальних теплових пунктів (ІТП). Станом на 01.01.2021 року 187 шт. ІТП видано зі складу і завезено для монтажу, а на складі перебуває 27 ІТП.

Фінансування за контрактом здійснюється за грантові кошти Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля. На даний час КП «ТМТКЕ» отримало грантових коштів на суму 2 792 248,0 євро, з яких використано 1 063 936,0 євро.

На 01.01.2021 р. заборгованість за кредитом становила 121 737,918 тис. грн за курсом НБУ.

II. Тернопільською міською радою в грудні 2016 року Рішенням №7/13/57 надано місцеву гарантію для забезпечення КП «ТМТКЕ» зобов'язань за кредитом NEFCO для реалізації проекту «DemoUkrainaDH – Тернопіль», в рамках якого планується провести модернізацію котельнь.

Також за угодою планується отримати грант в сумі €0,30 млн.

Станом на 1 січня 2021 року отримано кредитних коштів на суму 352,985 тис. євро для переобладнання котла, що знаходиться в котельні по вул. Купчинського, 14а, з метою забезпечення використання пелет в якості палива. Грантові кошти від Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності складають 270,752 тис. євро.

На 01.01.2021 р. заборгованість за кредитом становила 5 547,823 тис.грн за курсом НБУ.

II. У 2019 році згідно із рішенням від 23.12.2019р. № 7/п43/2, Тернопільська міська рада надала гарантію для забезпечення виконання боргових зобов'язань за позикою, залученою КП «Міськавтотранс» у Міністерства фінансів України за Угодою про передачу коштів позики, укладеною між Мінфіном України, Мінінфраструктури України, Тернопільською міською радою та КП «Міськавтотранс» відповідно до умов Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком (наказ Міністерства фінансів України про погодження Обсягу та умов гарантії від 23.12.2019р. № 559). Призначення кредиту – реалізація проекту «Міський громадський транспорт в Україні». Підпроект «Оновлення рухомого складу автобусного парку КП «Міськавтотранс» у місті Тернопіль» вартістю 2,6 млн. євро, в тому числі 2,0 млн євро- кошти ЄІБ.

Операцій по даній гарантії (отримання кредиту, сплата гарантійних зобов'язань) у 2019-2020 рр. не здійснювалось. Протягом 2020 року було оновлено тендерну документацію, отримано погодження Банку від 27.11.2020 року та оголошено повторно тендерну процедуру закупівлі 07.12.2020 року на придбання 15 нових низькопідлогових автобусів. Проведено оцінку тендерних пропозицій та направлено Звіт про оцінювання тендерних пропозицій консультантам.

5.3. Кредити комунальних підприємств

КП «Тернопільміськтеплокомуненерго» з метою реалізації проекту «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України» для модернізації системи теплопостачання отримує кредитні кошти від Світового банку у розмірі 16,53 млн дол. США та Фонду чистих технологій – 8,14 млн дол. США з терміном погашення 17 та 19 років відповідно. Станом на 01.01.2021 Світовим банком профінансовано банком профінансовано 10 668,007 тис. дол. США та Фондом чистих технологій – 2 628,342 тис. дол. США. Загальна сума заборгованості складає 13 296,3 тис дол. США

КП «Тернопільводоканал» з метою реалізації проекту «Розвиток міської інфраструктури – 2» залучає кредитні кошти у сумі 36,7 млн дол. США. З них, від Світового банку -29 889,5 тис. дол. США та від Фонду чистих технологій –6 799,5 тис дол. США з термінами погашення 20 та 18 років відповідно.

За рахунок позики планується суттєво модернізувати об'єкти водопровідно-каналізаційного господарства м. Тернополя з використанням сучасних технологій, за рахунок чого очікується підвищення якості надання послуг населенню, забезпечення стабільності, надійності роботи систем водопостачання та водовідведення, зменшення енергоспоживання.

Станом на 01.01.2021 Світовим банком профінансовано 5 265,9 тис. дол. США та Фондом чистих технологій – 1 214,5 тис. дол. США. Залишок суми кредиту становить 30,22 млн дол. США.

Основні заходи, на які спрямовані кошти:

- закупівля обладнання для хіміко-бактеріологічної лабораторії питної води та лабораторії водовідведення;
- придбання автотранспортної техніки: 2 екскаваторів середньої потужності і 1 екскаватора малої потужності, каналопромивачного автомобіля та асенізаційного автомобіля.

Таблиця 10. Умови надання позики NEFCO

Сума кредиту:	€355,0 тис.
Відсоткова ставка:	6% (фіксована)
Термін кредитування:	6 років, 1 рік – пільговий
Умови погашення:	10-ма рівними траншами
Джерело: дані ТМР	

Таблиця 11. Умови надання позики ЕІВ

Сума кредиту:	€2 000,0 тис.
Відсоткова ставка:	2% (фіксована)
Термін кредитування:	13 років
Умови погашення:	грудень 2032 року
Джерело: дані ТМР	

5.4. Консолідований борг Тернопільської міської ради

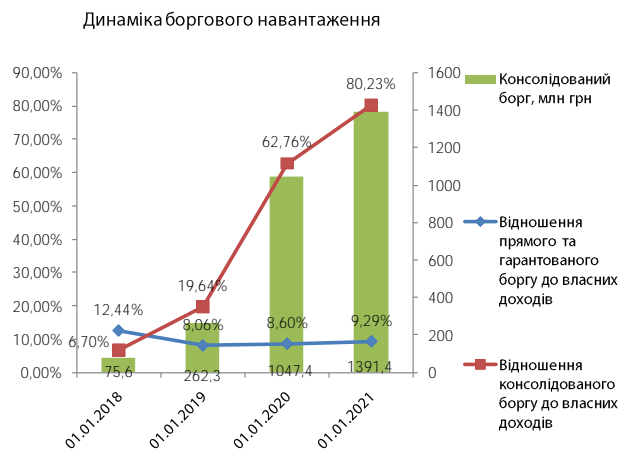
Консолідований борг Тернопільської міської ради складається із прямого боргу міської ради, простроченої кредиторської заборгованості та зобов'язань комунальних підприємств, у т. ч. гарантованих міською радою. Станом на 01.01.2021 р. він склав 1,3 млрд грн.

Відношення прямого та гарантованого боргу до власних доходів станом на 01.01.2021 р. складало 9,29%.

Таблиця 12. Динаміка боргових зобов'язань

Вид заборгованості / дата	Заборгованість, млн грн			
	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021
Середньострокова позичка від ДКС	28	28	28	28
Прострочена кредиторська заборгованість	2,6	2,6	2,6	2,6
Кредит НЕФКО за проектом "Світло без ртуті"	0	0	0	3,2
Гарантійні зобов'язання	24,1	79,7	111,7	127,3
Інші зобов'язання КП за позиками	23,5	154,6	907,7	1 230,4
Всього	78,2	264,9	1050,0	1391,4

Джерело - дані ТМР

Діаграма 18. Динаміка боргового навантаження

Джерело - дані ТМР

Відношення обсягу консолідованого боргу на 01.01.2021 р. до обсягу надходжень до власного бюджету громади протягом 2019-2020 рр. зросло в зв'язку з отриманням комунальними підприємствами кредитів від Світового банку та Фонду чистих технологій. Станом на 01.01.2021 р. показник дорівнював 80,23%, що є значним рівнем навантаження, та з подальшим залученням коштів міжнародних організацій консолідоване боргове навантаження зростатиме. Тиск на бюджет дещо мінімізується завдяки тривалому періоду кредитування з рівномірним графіком погашення та невисокими процентними ставками

6. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

6.1. Природно-географічний потенціал та стан екології

Тернопільська МТГ характеризується значним природно-ресурсним та агропромисловим потенціалом, базою якого є родючі ґрунти, що сприяє розвитку сільського господарства області, а на його основі — багатогалузевої харчової промисловості в громаді.

Через центр громади проходить ряд транспортних потоків загальнодержавного значення, що підвищує його роль в масштабах України.

Екологічна ситуація є достатньо доброю. Викиди автотранспорту формують основну масу забруднення атмосфери (близько 90% всього обсягу). Екологічно небезпечні підприємства та об'єкти на території громади відсутні. Протягом останніх років спостерігається поступове збільшення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел. Проте у розрахунку на одного мешканця обсяг викидів залишається суттєво нижчим за середнє значення по країні. Екологічно небезпечні підприємства та об'єкти на території громади відсутні, тому за індексом забруднення атмосфери місто входить до переліку найчистіших обласних центрів.

Нааявні певні проблеми з якістю питної води та утилізацією побутових відходів. Але вони поступово вирішуються. Так, ключовою проблемою водопостачання є підвищений вміст заліза у воді. Концентрація заліза у питній воді, що подається водозабором, перевищує показники ДСанПіН 2.2.4-171-10, внаслідок чого має місце осідання оксиду заліза у розподільчій водопровідній мережі і резервуарах чистої води на водопровідних насосних станціях. Для очищення питної води встановлена система фільтрів (дві хлораторні станції для

зnezараження води, три насосні станції для подачі води в місто та станція знезалізнення води на водозаборі Тернопільський). Завдяки посиленню Держсанепіднагляду за об'єктами водопостачання в останні роки відбулось покращення якості питної води, яку споживає населення громади.

Як було вказано вище, на даний час КП «Тернопільводоканал» спільно з Міжнародним банком реконструкції та розвитку реалізується проект по модернізації об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства міста з використанням сучасних технологій. Проектом передбачається встановлення напірних фільтрів виробництва компанії Culligan, заміна технології знезараження води з використанням технологій змішаних оксидів антів, спорудження технологічної будівлі з сандвіч-панелей, закупівля необхідного насосного та іншого технологічного обладнання, будівництво та реконструкція інженерних мереж. В результаті очікується що якість води буде доведена до рівня європейських стандартів.

Протягом 2020 року було розпочато роботи з механічного очищення акваторії Тернопільського ставу від донних відкладів та намулу. На очищення Тернопільського ставу виділено 1,5 млн грн. Дані заходи є черговим етапом реалізації програми з відновлення екосистеми ставу та інших водойм Тернополя.

Захоронення твердих побутових відходів здійснюється на сміттєзвалищі біля с. Малашівці Зборівського району, площа якого становить 15 га. Резерв технологічної робочої частини практично вичерпано. Обсяги накопичених на сміттєзвалищі відходів становлять понад 15 млн м³ та щорічно поповнюються близько на 500 тис. м³. Проводиться радіологічний контроль полігону та відео спостереження з метою уникнення несанкціонованого звалення відходів. Здійснюється процес сортування сміття та завершено облаштування станції дегазації (12 квітня 2021 року запрацювала сучасна станція дегазації загальною потужністю 659 кВт за допомогою якої відбуватиметься відкачування з полігону звалищного газу та подальше перетворення його у «зелену» електроенергію).

Тернопіль – одне з перших міст України, де розроблено фундаментальну методологічну основу його подальшого екологічного становлення: Екологічний паспорт, Концепцію комплексного озеленення, Схему екологічної мережі та Схему озеленення міста, які забезпечують поетапне впровадження стратегічних напрямків екологічної складової сталого розвитку та їх подальшу реалізацію з метою досягнення динамічної рівноваги у збалансованому розвитку природної, соціальної і економічної складових

Відповідно до плану озеленення Тернополя, 40 % міста мають займати парки. Протягом 2020 проводилось висадження та реконструкція вуличних зелених насаджень на загальну суму 2,6 млн грн.

На території громади розташована значна кількість зон для відпочинку, в тому числі, на воді, що дає змогу розвивати туризм. Туристичні культурні ресурси включають: 345 пам'яток і пам'ятних знаків, що знаходяться під державною охороною. Громада позиціонує себе як регіональний туристичний центр, що пропонує широкий спектр розважальних та рекреаційних послуг. Активно розвивається водний туризм та різноманітні види водного спорту. Здійснюються заходи в напрямку популяризації подієвого туризму: організуються форуми, виставки, гастрономічні заходи як на загальноукраїнському, так і на міжнародному рівнях. З метою просування громади як туристичного центру протягом 2020 року було проведено 38 заходів (участі у міжнародних туристичних подіях, форумах, ярмарках, конференціях).

Таблиця 13. Динаміка показників розвитку туризму

Показники	од. виміру	2018	2019	2020	2020/2019
Кількість заходів, спрямованих на розвиток туризму	одиниць	26	32	38	18,75%
Кількість туристів	тис. осіб	205	210	110	-47,62%
Надходження від туристичного збору	тис. грн	204	464	289	-37,72%

Джерело: дані ТМР

Згідно власних досліджень та аналітичних даних Туристично-інформаційного центру, кількість туристів у 2020 році зменшилася практично вдвічі, склавши орієнтовно 110 тис. осіб. Основою цього розрахунку є туристичний збір, який спрямовується до міського бюджету. Надходження від туристичного збору за результатами 2020 року склали 289 тис. грн, що на 37,7% менше за результати 2019 року.

Туристичну діяльність в Тернопільській МТГ здійснює понад 80 організацій. Загалом у сфері готельного бізнесу працює 30 закладів розміщення туристів..

Але на даний час туристичний потенціал громади не використовується повною мірою.

Основні причини :

- існуюче готельне господарство не задовольняє потреб туристів, особливо в пікові навантаження;
- ціни на проживання не завжди відповідають якості послуг, значна частина номерного фонду не відповідає потребам відвідувачів;

- діяльність туристичних організацій переважно спрямована на виїзний туризм і недостатньо уваги приділяється питанням в'їзного туризму та якісного обслуговування гостей;
- бракує інформації про історію та автентичне уявлення про об'єкти історичної спадщини, зокрема про Тернопільський замок;
- туристичні можливості населених пунктів, що приєдналися взагалі не вивчені.

Тому основними завданнями, що ставить для себе міська рада в Плані місцевого економічного розвитку на 2020-2021 рік є відновлення і покращання туристичної інфраструктури та промоція туристичного потенціалу та позитивного іміджу громади.

З метою розвитку туризму міською владою кожні три роки затверджується відповідна програма та підводяться підсумки її виконання в попередні періоди. Рішенням №7/30/26 від 22.11.2018 р. затверджено Програму розвитку міжнародного співробітництва та туризму Тернопільської МТГ на 2019-2021 рр., метою якої є підвищення рівня конкурентоспроможності громади через формування її позитивного образу в міжнародному середовищі, збільшення туристичних потоків на основі як вже існуючих, так і потенційних сегментів для сприяння створенню та подальшому розвитку кластеру туризму.

Протягом 2020 року на виконання заходів Програми було використано кошти в сумі 2,2 млн. грн. В тому числі, було створено 2 кіноролики та фільм про Тернопіль, надруковано буклети «Тернопіль екскурсійний», «Туристичний путівник» та «Інвестиційний профіль громади» українською та англійською мовами, Календар подій – 2020» українською та англійською мовами, «Історія Тернополя: від минулого до сьогодення» українською та англійською мовами⁸. Крім того, здійснювалась підтримка та наповнення туристичного сайту visit.ternopil.ua, а також пошук, аналіз та відбір матеріалів, які описують об'єкти Тернополя (складові туристичного продукту) для мобільного додатку Local4u та для проєкту «Місто за вікенд» для інтернет порталу IGotoWorld. Тривала технічна підтримка туристичного ознакування з QR-кодами та додаткове інформаційне забезпечення іноземними мовами. Проводилось дослідження кількості туристичних потоків за даними оператора «КиївСтар».

За результатами 2020 року Тернопіль увійшов у топ-5 найбільш популярних напрямків подорожей в межах України, серед яких є ще Карпати, Київ, Одеса та Буковель. Також Тернопіль увійшов до ТОП-10 рейтингу українських міст з найкращими перспективами для розвитку туризму - як місто, що відтворює втрачені архітектурні пам'ятки у вуличних макетах та запускає віртуальні екскурсії з QR-кодами. У 2020 році Тернопільський музичний фестиваль «Файне місто» отримав статус міжнародного. В планах - відкрити Майстерню гідів та презентувати нові турпродукти .

6.2. Кадровий потенціал

Демографічна ситуація в Тернопільській МТГ протягом останніх років є стабільною та характеризується поступовим зростанням чисельності населення, яке в 2016-2017 рр. відбувалось за рахунок природного приросту, а в 2018-2020 рр. за рахунок міграційного приросту. Окрім того, чисельність населення громади збільшилась за рахунок мешканців сільських громад, приєднаних до м.Тернополя. Станом на 01.01.2021 р. чисельність наявного населення громади складала 223 938 осіб (проти 223 462 особи станом на 01.01.2020). Кількість працездатного населення станом на 01.01.2021 дорівнювала 144,8 тис.осіб, що складає 64,66% від загального обсягу населення (проти 69,6% на 01.01.2020 р) та є вищим, ніж аналогічний показник по Україні в цілому.

Значною перевагою громади є насиченість науковими та освітніми закладами. Згідно даних реєстру суб'єктів освітньої діяльності⁹, в Тернополі працюють 4 державних університети (технічний, медичний, педагогічний та економічний), 2 приватних інститути : «Міжрегіональна Академія управління персоналом» та «Тернопільський інститут соціальних та інформаційних технологій», а також 2 коледжі. Також в Тернополі працюють 11 закладів професійно-технічної освіти.

Вищі навчальні заклади міста готують вчителів, економістів, менеджерів (у тому числі для сфери туризму), фахівців ІТ, юристів, інженерів. Коледжі міста готують музикантів, медиків, техніків, механіків, електромеханіків, будівельників, проєктувальників. Професійні ліцеї готують фахівців будівельних спеціальностей, електрогазозварників, слюсарів, водіїв, кухарів, офіціантів, кондитерів, швачок, перукарів.

⁸ <https://ternopilcity.gov.ua/strategichni-ta-programni-dokumenti/galuzevi-programi/informatsiya-pro-vikonannya-galuzevih-program-za-2020-rik/>

⁹ <https://registry.edbo.gov.ua/high/61/>

Шостий рік поспіль Тернопіль успішно виступає на престижному освітянському заході – Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти». Освітняни Тернополя у 2020 році здобули 14 медалей, з яких – 5 золотих, 8 срібних та 1 бронзову.

В громаді проводяться заходи з метою підвищення орієнтації галузі освіти на потреби ринку праці.

Так, затверджені обсяги регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів та молодших спеціалістів у державних закладах професійної (професійно-технічної) освіти на 2020-2021 навчальний рік. Підготовлено 1077 фахівців робітничих професій.

Продовжується набір студентів останніх років навчання (професійно-технічної та вищої освіти) на програму «Муніципальне замовлення», яка передбачає оплату міською радою за навчання та гарантоване працевлаштування у комунальних підприємствах, установах, організаціях або виконавчих органах міської ради. Перелік професій на «Муніципальне замовлення» щороку формується на основі потреб у фахівцях, робітничих кадрах комунальних підприємств, установ, організацій та виконавчих органів міської ради.

На участь у Програмі «Муніципальне замовлення» заявки у 2020 році подали 14 кандидатів на навчання за спеціальностями: дошкільна освіта (7 заявок), інженер-технологи, кухарі та інші. Конкурсна комісія відібрала 5 тернополян, які пройшли навчання «Дошкільна освіта». Профінансовано 107,0 тис. грн..

6.3. Матеріальна база для розвитку бізнесу

6.3.1. Земельні ресурси, комунальне майно та якість управління ними

У Тернопільській громаді достатньо земельних ресурсів та нерухомого майна, які можуть бути використані для ведення підприємницької діяльності.

Площа загального фонду земель Тернопільської міської територіальної громади становить орієнтовно 9025 га, в тому числі землі, які знаходяться в користуванні громадян – 2349 га, землі промисловості – 420,45 га, землі закладів оборони – 48,84 га, землі лісгосподарських підприємств – 209,98 га, землі водогосподарських підприємств – 60,65 га, землі спільних підприємств – 4,58 га¹⁰, під ріками, озерами, струмками – 314,23 га.

Площа земель в межах населеного пункту становить 5647,94 га. З них 1426,40 (24%) - сільськогосподарські угіддя. Переважно дані землі перебувають в користуванні державних сільськогосподарських підприємств.

Процес продажу земельних ділянок та передача їх у оренду здійснюється за процедурою земельних торгів.

У 2020 році було проведено 3 земельні аукціони на яких продано 3 земельні ділянки загальною площею 4,41 га на суму 1336,9 тис. грн.

Станом на початок 2021 р. було зареєстровано: 237 договорів оренди землі на загальну площу 27,87 га, в тому числі, протягом 2020 року було укладено 126 договорів

Як простежується з таблиці, наведеної нижче, надходження до бюджету від продажу земельних ділянок та надання їх в оренду за результатами 2019 року суттєво зросли, а за 2020 рік зменшились у порівнянні з попереднім роком.

Таблиця 14. Оренда та продаж землі

Показник	Од.	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2020/2019
Кількість проданих ділянок	шт.	11	10	3	-70,00%
у т. ч. через аукціони		0	0	3	-
Загальна площа проданих ділянок	га	2,8	4,8	4,41	-8,12%
у т. ч. через аукціони		0	0	4,41	-
Надійшло до бюджету	млн. грн.	8	10,3	1,34	-87,02%
Кількість договорів оренди на кінець періоду	шт.	106	133	237	78,20%
Загальна площа ділянок в оренді	га	23,1	73,8	27,87	-62,24%
Надходження до бюджету	млн. грн.	60,8	90,1	57,8	-35,87%

Джерело: дані ТМР

Протягом 2020 року була проведена інвентаризація земель орієнтовною площею 825 га у м. Тернополі (північно-західна частина міста), а також розроблена та затверджена рішенням міської ради від 29.06.2020 року техдокументація з нормативної грошової оцінки земель Тернопільської територіальної громади. Крім того, були проведені топографо-геодезичні роботи по створенню топографічних планів МТГ у цифрових форматах.

¹⁰ За даними, наведеними в Плані місцевого економічного розвитку громади на 2020-2021 рр.

Таблиця 15. Оренда та продаж об'єктів комунальної власності

Показник	Од.	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Кількість проданих об'єктів	шт.	13	12	3
у т. ч. через аукціони	шт.	6	10	2
Загальна площа проданих об'єктів	тис. м ²	1	2,9	0,3
у т. ч. через аукціони	тис. м ²	0,5	1,4	0,2
Надійшло до бюджету	млн. грн.	3,4	49,7	3,1
Кількість договорів оренди на кінець періоду	шт.	110	114	110
Загальна площа об'єктів в оренді	тис. м ²	17,5	16	15,6

Джерело: дані ТМР

Тернопіль став одним з перших міст України, яке приєдналося до системи «Prozorro. Продажі» з метою прозорого і ефективного продажу та надання в оренду комунального майна.

За 2020 рік було реалізовано 3 об'єкти комунальної власності загальною площею 326,7 м², від приватизації яких до бюджету громади надійшли кошти в обсязі 3096,6 тис грн. При цьому 2 об'єкти на суму 1035,2 тис. грн були реалізовані через аукціон.

Протягом 2020 року було укладено 6 договорів оренди комунального майна. Загальна кількість договорів станом на 01.01.2021 складала 110. Всього в оренді станом знаходилось 15602,15 м² комунального майна. Надходження до бюджету від оренди за 2020 рік склали 6294,2 тис.грн

Станом на 01.01.2021 року, у переліку вільного майна комунальної власності, яке може бути передане в оренду, обліковуються 32 об'єкти загальною площею 5 195,6 м². Рішень щодо цільового використання об'єктів не приймалося. Реєстр вільних приміщень, що можуть бути передані в оренду, регулярно оприлюднюється на сайті Тернопільської міської ради. Також на сайті доступні реєстр та інтерактивна карта комунального майна.

Станом на 01.01.2021 року, згідно переліку затверджених об'єктів комунальної власності, що підлягають приватизації, заплановано продати на аукціоні 14 вільних приміщень загальною площею 4573,9 м². Цільове використання об'єктів не визначається. Згідно інформації сайту Тернопільської міської ради, в громаді функціонує 31 комунальне підприємство.

Як простежується з таблиці, за 2020 рік суттєво зросли доходи бюджету МТГ від надходження частини чистого прибутку комунальних підприємств, а також від податку на прибуток цих підприємств та спостерігалось суттєве перевиконання плану за цими надходженнями. Найбільший обсяг надходжень від комунального майна бюджет МТГ отримує за статтею «Орендна плата за землю юридичних осіб». Загальна сума доходів, отриманих від управління комунальним майном, за результатами 2020 року склала 4,56% від загального обсягу власних доходів громади. У порівнянні з попереднім роком, доходи громади від управління комунальним майном зменшились на 8,25%.

Таблиця 16. Доходи від управління комунальним майном

показник	2018, тис.грн	2019, тис.грн	2020, тис.грн	2020/2019	% виконання плану в 2020 р	Питома вага у власних доходах 2020р., %
Частина чистого прибутку комунальних підприємств що вилучається до місцевого бюджету	759,88	583,73	1 126,48	92,98%	168,83%	0,06%
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	363,25	454,54	3 092,12	580,28%	811,15%	0,18%
Надходження від орендної плати за користування майном, що перебуває в комунальній власності	10 280,16	11 906,59	6 293,96	-47,14%	101,51%	0,36%
Орендна плата за землю з юридичних осіб	47 633,78	13 248,04	46 218,90	248,87%	88,91%	2,67%
Орендна плата за землю з фізичних осіб	13 204,71	13 248,04	11 558,23	-12,76%	94,25%	0,67%
Кошти від реалізації безхазяйного майна та , майна, одержаного територіальною громадою в порядку спадкування чи дарування	0,00	0,70	0,70	0,00%	-	0,00004%
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	8 041,04	9 255,63	7 679,38	-17,03%	102,39%	0,44%
Кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим та майна, що перебуває в комунальній власності	3 404,21	37 476,80	3 096,64	-91,74%	103,22%	0,18%
Всього	83 687,03	86 174,08	79 066,40	-8,25%	96,43%	4,56%

Джерело: дані ТМР

За результатами 2020 року було перевиконано план за всіма видами доходів, отриманих від управління комунальним майном, крім доходів від надання землі в оренду. При цьому у порівнянні з 2019 роком сума доходів від надання в оренду землі юридичним особам зросла більше, ніж в 2 рази.

6.3.2. Транспортна та промислова інфраструктура, інженерні мережі

Транспортна інфраструктура

Географічне розташування громади та її значення як крупного транспортного вузла зумовлюють вклад підприємств транспортного комплексу в дохідну частину бюджету громади.

Через місто проходить автошлях М12 (міжнародний транспортний коридор Е50) та дорога національного значення М19 (міжнародний транспортний коридор Е85).

Під шляхопроводом проходить гілка залізничного транспортного коридору №3 сполученням Берлін-Львів-Київ довжиною ділянки 1957 км. Тернопіль має залізничне сполучення практично з усіма обласними центрами України та країнами ближнього зарубіжжя. Через місто проходять потяги до Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини. Пропускна здатність залізничної станції «Тернопіль пасажирський» складає 17 тис. осіб на добу. Станція «Тернопіль товарний» має пропускну здатність 65,2 тис. тон вантажів на добу¹¹.

У громаді функціонують майже усі види транспортних сполучень: залізничний, автомобільний, електричний, водний, які розвиваються переважно за рахунок державних та комунальних підприємств.

Тернопіль отримав відзнаку KyivSmartCity Forum-2018 за найвищі стандарти у розвитку транспортної інфраструктури - став переможцем в номінації «Найкраща транспортна модель міста».

За межами громади функціонує аеропорт «Тернопіль», який є комунальною власністю Тернопільської обласної ради, але регулярні авіаперельоти з нього не здійснюються - лише чартерні рейси. Аеропорт належить до 4 класу, має аеровокзал, пропускну спроможність 100 пас/год та пункт пропуску через державний кордон, може обслуговувати літаки з максимальною злітною масою до 61 тон. Одним з стратегічних завдань громади є відновлення роботи аеропорту та забезпечення його ефективного функціонування.

Промислова інфраструктура

Серед об'єктів комунальної власності громади наявні численні приміщення для здійснення промислової діяльності: виробничі будівлі, адміністративні та складські будівлі, гаражі.

Одним з найбільш важливих заходів плану місцевого економічного розвитку є робота по облаштуванню Індустріального парку «Тернопіль».

У 2018 році сесією міської ради було затверджено проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки площею 30 га під індустріальний парк. Прийнято рішення «Про створення індустріального парку «Тернопіль» та затвердження Концепції індустріального парку «Тернопіль». Відповідно до наказу Мінекономрозвитку України, індустріальний парк включено до Реєстру індустріальних (промислових) парків України під №33.

Основною метою створення індустріального парку є забезпечення сталого економічного розвитку міста Тернопіль шляхом відновлення промислового потенціалу, впровадження сучасних технологій промислового виробництва, створення нових робочих місць, підвищення інвестиційного іміджу регіону, збільшення надходжень до бюджету всіх рівнів. Заявлений строк функціонування – 30 років. Площа парку - 15 га.

Функціональне призначення парку: переробна промисловість (первинна та вторинна переробка сільськогосподарської сировини, виробництво харчових продуктів, виробництво продуктів дитячого харчування); професійна наукова та технічна діяльність (дослідницька діяльність на предмет покращення якості продукції та використання нових технологій, ІТ-кластер). На території індустріального парку може бути створено до 1100 нових робочих місць.

За рахунок створення індустріального парку планується вирішити питання надання пільг для інвесторів (у відповідності до Закону України «Про індустріальні парки»), що дозволить підвищити інвестиційну привабливість громади та створить умови для запровадження нових технологій.

За результатами конкурсу з вибору керуючої компанії індустріального парку «Тернопіль» переможцем було визначено Комунальне підприємство «Підприємство матеріально-технічного забезпечення» Тернопільської міської ради. Результати конкурсу було затверджено рішенням Тернопільської міської ради № 8/5/229 від 23.05.2021 року. Протягом 2020 року тривали перемовини з представниками бельгійської компанії Монкс Інтернешнл, яка підтвердила намір створити підприємство у Тернополі та збудувати текстильну фабрику на території індустріального парку.

¹¹ https://ternopilcity.gov.ua/app/webroot/files/Ternopil%20IP_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf

Інженерні мережі

Водопостачання

За водопостачання, водовідведення та роботу каналізаційних мереж в громаді відповідає КП «Тернопільводоканал». Він обслуговує 230,5 тис. осіб¹²

Основними джерелами водопостачання Тернопільської МТГ є підземні води Волинсько-Подільського артезіанського басейну та поверхневих вод р. Серет. Система водопостачання громади складається з двох водозаборів, двох насосних станцій другого підйому, станції знезалізнення води Тернопільського водозабору, насосної станції третього підйому та 14 резервуарів чистої води загальним об'ємом 44,2 тис. м³, що становить 85% добової подачі води у мережу. Щорічне споживання свіжої води коливається в межах 11-12 млн м³.

Водопостачання міста здійснюється з 30 артезіанських свердловин, розташованих на двох майданчиках.

Водозабір «Тернопільський» – складається з 14 свердловин продуктивністю 100 м³/годину кожна. Водозабір «Верхньо-Івачівський» – складається з 16 свердловин, 4 з них – продуктивністю 350-400 м³/годину кожна, а решта 12 – продуктивністю 250 м³/годину кожна. Протяжність водопровідних мереж (станом на 01.01.2020р.) – 357,6 км. З них замінено на ПЕ в період з 2005 р. по 2019р. - 62,6 км. (~17,5%).

Система водовідведення складається із самопливних колекторів, каналізаційних насосних станцій (КНС), напірних трубопроводів та каналізаційних очисних споруд (КОС). Стічні води самопливними колекторами надходять до восьми каналізаційних насосних станцій. Три КНС (№1, 2, 8) перекачують стоки напірними трубопроводами в системи самопливних колекторів інших басейнів каналізування, на інші КНС, а п'ять КНС (№4, 5, 7, 9, 10) перекачують стічні води на каналізаційні очисні споруди. Після очисних споруд очищені води скидаються у річку Серет.

Газопостачання

Розподіленням та постачанням природного газу займається КП «Тернопільміськгаз».

Станом на 01.01.2021 року ПрАТ "Тернопільміськгаз" обслуговує¹³: підземних газопроводів - 957,6 км; дворових введів -535,6 км; газорегуляторних пунктів - 48 штук; шкафних газо регуляторних пунктів -377;- комунально-побутових об'єктів -3396; промислових підприємств -136; квартир -111,4тис.-; катодних станцій - 109; газових приладів - 224,5 тис.шт. В 2020 році отримано 188,7,3 млн.м³ природного газу. По житловому фонду на 31.12.2020 р. засобами обліку обладнано 123205 квартир -96,7 % до загальної кількості.

Ступінь зносу основних засобів підприємства станом на 01.01.2021 становить 75,9%. З метою модернізації основних засобів, підприємство регулярно затверджує та оприлюднює на власному сайті інвестиційні плани та звіти про їх реалізацію. У 2020 р. для виробничих потреб товариства було придбано обладнання на загальну суму 213,1 тис.грн. Також проведено реконструкції і заміна газових мереж на суму 524,0 тис.грн, капремонт ГРП,ШГРП на 66,5 тис.грн, придбання та встановлення приладів обліку лічильників газу – на 1684,4 тис.грн

Теплопостачання

Система централізованого теплопостачання м. Тернопіль охоплює приблизно 80% території забудови міста та забезпечує тепловою енергією житловий фонд, комунально-побутові, соціально-культурні та інші господарські об'єкти міста. На наданні послуг з опалення та гарячого водопостачання спеціалізується Комунальне підприємство «Тернопільміськтеплокомуненерго». Централізованим теплопостачанням охоплено близько 80% житлового фонду та об'єктів соціально-культурного побуту.

Теплопостачання по місту забезпечують 32 котельні, які працюють на газоподібному паливі; 7 паливних та 45 теплових пунктів. Сумарна потужність котелен становить 615,801 Гкал/год., протяжність теплових мереж в двотрубному вимірі складає 176,6 км.¹⁴ Рівень зношеності мереж централізованого опалення та гарячого водопостачання м.Тернополя становить близько 60%¹⁵. Частина з них знаходиться в стані близькому до аварійного і потребує негайної заміни.

¹² <http://www.vodokanal.te.ua/pro-nas/tehnichna-harakteristika/vodopostachania>

¹³ <http://tmgaz.te.ua/fckfiles/file/Zvit2020.pdf>

¹⁴ <https://teplo.te.ua/about.php>

¹⁵ https://teplo.te.ua/upload/fiz_actual_temperature/70316f1-2020.pdf

Для централізованого теплопостачання використана традиційна схема. Теплова енергія генерується на районних, квартальних та будинкових котельних з відповідно розвинутою системою транспортування, приготування гарячої води відбувається на центральних або групових теплових пунктах.

Постачання електроенергії

На ринку постачання електроенергії працюють компанії ВАТ «Тернопільобленерго» (розподіл електроенергії) та ТОВ «Тернопільелектропостач» (постачання споживачам).

Утримання електромереж зовнішнього освітлення здійснюється КП «Тернопільміськвітло». На обслуговуванні підприємства знаходиться 379 км. ліній зовнішнього освітлення: кабельних –195 км; повітряних – 184 км. Освітлювальна мережа громади складається з наступних елементів: повітряні лінії; кабельні лінії; шафи управління И-710; освітлювальні прилади; системи керування зовнішнім освітленням. Система зовнішнього освітлення складається з освітлення транспортних магістралей, житлових районів, пішохідних зон, садово-паркових зон, освітлення архітектурних будинків і споруд, малих архітектурних форм.

6.3.3. Енергоефективність

Міська рада приділяє суттєву увагу підвищенню енергоефективності. Як вже згадувалось в розділі, присвяченому борговому навантаженню місцевого бюджету, в громаді реалізуються численні проекти з енергоефективності, в тому числі, з залученням коштів іноземних інвесторів.

Основна частина заходів реалізується комунальними підприємствами.

Так, «КП Тернопільміськтеплокомуненерго» протягом 2020 року приймав участь в реалізації наступних проектів:

- проєкт «Модернізація системи централізованого теплопостачання міста Тернопіль», що фінансується ЄБРР та Фондом Східноєвропейського партнерства з енергоефективності;
- проєкт «DemoUkraineDH – Тернопіль» за НЕФКО та Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності (за проєктом проводиться модернізація котельень);
- модернізація систем теплопостачання шляхом придбання індивідуальних теплових пунктів та зменшення викидів CO₂ в рамках програми «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України» (донори- Світовий банк та Фонд чистих технологій).

КП «Тернопільводоканал» реалізує проєкт «Модернізація, реконструкція і заміна існуючих систем централізованого водопостачання та водовідведення м. Тернополя» шляхом залучення кредитних коштів від Міжнародного банку реконструкції та розвитку та Фонду чистих технологій. Також протягом 2020 року У відповідності з планом та заходами по енергозбереженню було виконано ряд робіт по ремонту водопровідних та каналізаційних мереж. Замінено і прокладено водопровідних і каналізаційних мереж (1985 м), заощаджено 0,08 тис.т.у.п.

КП «Тернопільміськвітло» здійснює реалізацію проєкту «Реконструкція системи зовнішнього освітлення м. Тернополя «Світло без ртуті» за НЕФКО, який передбачає скорочення обсягів споживання електроенергії на 1,5 млн кВт.год/рік та скорочення викидів парникових газів (CO₂) на 1230 тонн/рік. Протягом 2020 року була здійснена реконструкція системи зовнішнього освітлення на 16 вулицях. Також У рамках капітального ремонту мереж зовнішнього освітлення міста протягом 2020 року проведена реконструкція мереж вуличного освітлення, ремонт пускорегулювальної апаратури, заміна світильників. (замінено 15 світильників, встановлено 90 світильників, замінено 2790 м кабеля, встановлено 1655 м кабеля). Проведено оновлення зовнішнього освітлення в с. Глядки, с. Чернихів та с. Іванківці, Запровадження енергозберігаючих технологій дозволило забезпечити постійне освітлення міста та дозволило зекономити 249 тис.кВт.год.

Щорічно за рахунок коштів бюджету МТГ здійснюються заходи, спрямовані підвищення енергоефективності житлових будинків. Протягом 2020 року було виконано роботи по ремонту покрівель на 23 об'єктах. Проведено ремонт та заміна внутрішньобудинкових інженерних мереж, елементів обладнання - на 39 об'єктах.

У бюджетній сфері міста перспективними напрямками реалізації енергоефективності є проведення санації будівель та споруд, модернізація котельного обладнання. Здійснюється комплекс технічних заходів, спрямованих на відновлення та приведення теплотехнічних характеристик у відповідність із сучасними вимогами, нормами і стандартами, зменшення втрат енергоресурсів.

Очікувані результати від реалізації програм з енергоефективності: зменшення втрат теплової енергії в тепломережах на 4-7%; зменшення споживання природного газу бюджетними установами та комунальними підприємствами до 10,0%.

В 2020 році Тернопіль став найбільш успішним та прогресивним містом завдяки ефективному використанні паливно-енергетичних ресурсів, застосуванні енергозберігаючих технологій та енергетичному розвитку громади. Серед 14-ти українських міст з кількістю мешканців понад 100000 осіб, Тернопіль здобув перемогу у номінації «Найкраще енергоефективне місто». Загалом протягом 2020 року досягнуто економії паливно-енергетичних ресурсів в розмірі 8,78 тис.т.у.п.

6.3.4. Торгівельна, фінансова та бізнес-інфраструктура

В Тернополі наявна значна кількість торговельних приміщень. В тому числі, в оренду надаються торговельні площі у ТРЦ загальним обсягом понад 100 тис м². Найбільші серед торговельних центрів: ТРЦ «Подільяни» має 50 тис. м² торговельних площ та конференц-зал на 2 тис. учасників. Також торговельні площі надаються в оренду, наприклад, в наступних торговельних центрах: ТЦ «Орнава» (15 тис. м²), ТЦ «Рай Центр» (9 тис. м²), Тернопільський центральний універмаг (5,8 тис. м²), ТРЦ "Марципан" (4,6 тис. м²), ТРЦ "Площа Ринок" (4 тис м²), ТВЦ «Атріум» (2 тис м²).

Сучасні офісні приміщення надаються в оренду в наступних офісних центрах: «Тернопіль», «Плазма», «Андріївський», «Молоко» та інші

В м. Тернопіль представлені 26 банківських установ та функціонує 84 банківських відділення (3,75 відділення на 10 тис. населення, що значно більше, ніж по Україні в цілому).

6.4. Міська промислова та інвестиційна політика

6.4.1. Місцеві податки

Ставки місцевих податків та пільги по них на 2021 рік встановлено рішенням Тернопільської міської ради №7/35/5 від 06.06.2019 р. «Про місцеві податки і збори Тернопільської міської територіальної громади»(зі змінами)¹⁶.

Рішенням ради встановлено: податок на нерухоме майно, транспортний податок, плата за землю, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

6.4.1.1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

Ставка податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, встановлена залежно від розташування об'єктів нерухомості (відповідно до меж економіко-планувальних зон). Згідно Податкового кодексу, сума податку за 1 м² розраховується шляхом множення розміру мінімальної заробітної плати на ставку податку. За рішенням міської ради, ставка коливається від 0,3 % до 1,5% (в залежності від розташування та цільового призначення нерухомості). При цьому ставка податку 1,5%, що відповідає максимальній ставці, передбаченій Податковим кодексом, застосовується виключно для ігорних будинків та казино.

Пільги на сплату податку за житлову нерухомість (в розмірі 100%) встановлені : мешканцям громади-учасникам АТО, членам їх сімей та членам сімей загиблих. Для інших мешканців громади та юридичних осіб встановлена 100% пільга на сплату податку за присадибні господарські будівлі та допоміжні нежитлові приміщення.

Також 100% пільга за сплатою податку на нежитлову нерухомість передбачена для наступних юридичних осіб: лікувально-профілактичні заклади Тернопільської міської ради, благодійні організації та соціальні будинки: дитячі будинки, інтернати для людей похилого віку та інвалідів, притулки для переселенців та безхатченків тощо.

6.4.1.2. Плата за землю

Плата за землю складається із земельного податку та орендної плати. Ставка податку на земельні ділянки коливається (в залежності від наявності грошової оцінки та цільового призначення земель) від 0,03% до 1,5% (від нормативної грошової оцінки ділянки або нормативної грошової оцінки одиниці площі рілля по області, якщо оцінка ділянки не проведена). Тобто верхня границя встановленої ставки земельного податку є нижчою за максимальну ставку, передбачену Податковим кодексом.

Розміри річної орендної плати за землю у відсотках від нормативної грошової оцінки землі на території Тернопільської міської територіальної громади встановлено наступні:

- для розміщення та обслуговування банківських, фінансових та кредитних установ - 3,5 %;

¹⁶ <https://ternopilcity.gov.ua/sesiya/rishennya-sesii/29955.html>

- для розміщення та обслуговування автозаправних станцій - 8 %;
- для обслуговування прибудованих орендованих, викуплених та інших нежитлових приміщень –3 %
- для будівництва та обслуговування гаражних кооперативів –0,09 %;
- для обслуговування існуючих та новозбудованих багатоквартирних житлових будинків, гуртожитків – 0,09%
- наданих громадянам для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель та споруд, індивідуальних гаражів –0,09 %;
- наданих суб'єктам господарювання для ведення особистого господарства, сінокошення та випасання худоби, садівництва і городництва –3%;
- наданих суб'єктам господарювання в користування з земель водного фонду – 4 %;
- інші земельні ділянки 3%.

Пільги (у розмірі 100%) передбачені для: індустріального парку, комунальних парків, ділянок, відведених під будівництво закладів бюджетної сфери, спортивних споруд комунальної власності та для земель лікувально-профілактичних закладів Тернопільської міської ради. Крім того, 100% пільгами користуються: органи державної влади та органи місцевого самоврядування, органи прокуратури, військові формування, оборонні підприємства, аварійно-рятувальні організації, благодійні організації та організації що здійснюють управління житловим фондом (ЖЕК, ОСББ тощо) по земельних ділянках, зайнятих житловим фондом.

6.4.1.3. Транспортний податок

Транспортний податок встановлено із розрахунку на календарний рік у розмірі 25 тис. грн за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування згідно із ст.267 Податкового кодексу України.

6.4.1.4. Єдиний податок

Єдиний податок для 1 та 2 групи підприємців встановлено на рівні максимальної ставки, передбаченої Податковим кодексом: відповідно 10% та 20% від прожиткового мінімуму.

При цьому для платників єдиного податку на яких поширювались карантинні обмеження, на квітень 2020 ставка була зменшена до 0 %, а на травень 2020 – до 5%.

6.4.1.5. Збір за місця для паркування транспортних засобів

Збір за місця для паркування встановлено в розмірі 0,02% від мінімальної заробітної плати, встановленої на 01.01.2021 року (нижче, ніж максимальна ставка 0,75% , передбачена Податковим кодексом).

6.4.1.6. Туристичний збір

Туристичний збір на 1 особу розраховується за кожен добу тимчасового розміщення особи у місцях проживання (ночівлі), визначених підпунктом 268.5.1 п. 268.5 статті 268 Податкового кодексу України шляхом множення ставки податку на розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. Максимальні ставки , передбачені Податковим кодексом: 0,5%- для внутрішнього туризму та 5% для в'їзного туризму.

На даний час діють наступні ставки податку, встановлені міською радою:

- для внутрішнього туризму -0,15%, якщо вартість проживання за одну добу складає до 200 грн та 0,25% при вартості понад 200 грн.
- для в'їзного туризму-0,3%, якщо вартість проживання за одну добу складає до 200 грн та 0,5% при вартості понад 200 грн.

Таким чином, навіть верхні границі ставок є значно нижчими за максимально можливі.

6.4.2. Організація надання адміністративних та дозвільних послуг

В Тернопільській МТГ працює Центр надання адміністративних послуг, через який надається 272 види послуг. Протягом 2020 року було збільшено кількість надання електронних послуг до 28. Запроваджена комплексна послуга «Малаятко». Користуючись системою «Малаятко», лише на підставі однієї заяви батьки мають змогу отримати цілий ряд послуг, що супроводжують народження дитини.

Також протягом 2020 року була затверджена Концепція модернізації Центру надання адміністративних послуг в Тернопільській міській територіальній громаді на 2020-2021 роки в рамках 3 фази впровадження Програми «U-LEAD з Європою» (рішення міської ради №7/50/21 від 29.05.20р.).

У селах, приєднаних до Тернопільської міської територіальної громади, створено 2 віддалених робочих місця для роботи адміністраторів (с. Курівці, с. Чернихів) і введено 2 посади інспекторів (с. Іванківці, с.Кобзарівка).

Протягом 2020 року було видано 3652 документа дозвільного характеру (проти 2591 в 2019 році). Також було надано 2483 консультації (проти 2167 в 2019 році).

6.4.3. Зусилля влади, спрямовані на розвиток малого бізнесу

В м. Тернополі здійснює діяльність 24 тис. одиниць суб'єктів малого підприємництва, що на 1,7% більше, ніж у 2019 році (23,6 тис. одиниць). З них юридичних осіб – 6507 одиниць, фізичних осіб – 17534 одиниць.

Сума надходжень від суб'єктів малого підприємництва до бюджету громади за 2020 рік склала 692,7 млн. грн., що становить 102,6% до 2019 року. Частка надходжень до бюджету громади від бізнесу за 2020 рік склала 40,0%.

Місцева влада працює над зменшенням адміністративних бар'єрів, підвищенням рівня бізнес-культури, промоцією інвестиційних можливостей громади та створенням сприятливого інституційного середовища.

Таблиця 17. Динаміка показників МСБ

Показник	2017	2018	2019	2020
Кількість суб'єктів МСБ, тис. одиниць	22,7	23,2	23,6	24
Кількість зайнятих працівників на малих та середніх підприємствах, тис. осіб	41,3	41,8	43,2	44,1
Надходження до бюджету громади від МСБ, млн грн	441,7	538,3	674,9	692,7
Частка підприємств МСБ в обсязі реалізованої продукції (товарах, послугах),%	25	31,3	35,3	40

Джерело: дані ТМР

Тернопіль входить до ТОП-5 міст України, які, за версією Forbes Україна, є найкращими для ведення бізнесу.

Крім того, Тернопіль займає 5-е місце в Індексі конкурентоспроможності міст 2019/2020, відповідно до всеукраїнського дослідження, проведеного ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» (ІЕД) в рамках Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України». Досягнути високої позиції в Індексі конкурентоспроможності міст України Тернопіль зміг завдяки високим результатам за рядом компонентів, що формують ІКМ, зокрема: підтримка інновацій (2-ге місце), прозорість та відкритість даних (3-тє місце), ресурси для розвитку (4-тє місце), а також - започаткування бізнесу (5-тє місце).

На даний час в громаді діє «Програма розвитку малого та середнього підприємництва на 2021-2022 роки»¹⁷, що фінансується за рахунок місцевого бюджету та інших джерел. Бюджет програми складає 11055 тис. грн., в тому числі 6158,4 тис.грн - кошти бюджету МТГ. За очікуваннями, реалізація заходів Програми розвитку малого та середнього підприємництва на 2021– 2022 роки дозволить досягти збільшення кількості суб'єктів МСБ та надходження до бюджету громади від їх діяльності.

Завдання Програми:

- нормативне регулювання підприємницької діяльності;
- координація діяльності інфраструктури підтримки підприємництва, інформаційне забезпечення;
- фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка, ресурсне забезпечення;
- підвищення кваліфікаційного рівня та активізація самозайнятості населення;
- сприяння виходу на нові ринки;
- активізація залучення окремих верств населення до підприємницької діяльності

Основні напрямки Програми:

- удосконалення системи інформаційно-консультаційної підтримки;
- посилення ринкових позицій та підтримка місцевих виробників;
- розширення механізмів фінансово-кредитної підтримки суб'єктів підприємництва;
- сприяння у формуванні розгалуженої інфраструктури підтримки бізнесу;
- активізація самозайнятості населення, розвиток молодіжного підприємництва;
- сприяння інтеграції малого і середнього бізнесу в контексті євро інтеграційних процесів.

¹⁷ <https://ternopilcity.gov.ua/sesiya/rishennya-sesii/45105.html>

Труднощі розвитку малого та середнього підприємництва багато в чому зумовлені розривом між знаннями та навичками, які здобуваються у процесі навчання, та реальними потребами бізнесу. За результатами опитувань, проведених міською радою, третина представників малого та середнього підприємництва мають потребу в консультаціях та тренінгах із питань започаткування та ведення бізнесу. Крім того, кожен п'ятий представник малого та середнього підприємництва стикається з проблемою недостатньої кваліфікації працівників. Тому міська рада приділяє суттєву увагу питанням навчання та підвищення кваліфікації.

На сайті Тернопільської міської ради оприлюднюється та оновлюється важлива інформація для бізнесу: інвестиційний паспорт м. Тернополя, інвестиційні проекти, галузеві та грантові програми, місцеві податки та збори, реєстр діючих регуляторних актів, інтерактивна карта реєстру комунального майна. Але однією з нагальних потреб є створення єдиного інформаційного ресурсу, який міститиме інформацію про чинні правила та умови ведення бізнесу, а також дозволить оперативно відстежувати зміни в законодавстві.

Для підтримки бізнесу з листопада 2019 року розпочав роботу коворкінг-центр, який є майданчиком для роботи й розвитку молодих людей. Тут можна орендувати комп'ютеризовані робочі місця, провести семінар чи нараду.

Протягом 2020 року було проведено¹⁸ :

- веб-конференцію на тему: «Податкові аспекти започаткування та ведення бізнесу»;
- науковий семінар на тему: «Інформаційна підтримка бізнесу в умовах невизначеності та економічних ризиків»;
- І Міжнародну науково-практичну конференцію «Підприємництво та логістика в умовах сучасних викликів» (в онлайн-режимі);
- тренінг «Як стати успішним підприємцем або вийти з касти рабів»;
- тренінг-лекцію на тему: «Як сформувати оптимальний бюджет проекту»;
- навчальний модуль «Бізнес-право»
- круглий стіл на тему: «Стратегічні напрями роботи банків на ринку кредитування малого і середнього бізнесу».

Також було здійснено:

- випуск 8 слухачів курсів «Бізнес-планування» з врученням свідоцтва про підвищення кваліфікації державного зразка;
- випуск 73 слухачів програми перепідготовки військовослужбовців, звільнених у запас, ветеранів та членів їхніх сімей проекту «Норвегія-Україна. Професійна адаптація. Інтеграція в державну систему»;
- випуск 68 слухачів навчально-наукового центру з вивчення іноземних мов – учасників АТО/ООС.

6.4.4. Якість організації комунікації з потенційними інвесторами

У громаді працює 70 підприємств з іноземними інвестиціями. Інвестиції надійшли з 29 країн світу. До основних країн-інвесторів входять: Бельгія, Німеччина, Польща, Італія. Тернопільська міська рада є переможцем конкурсу в рамках проекту польської допомоги задля розвитку «Підвищення конкурентоспроможності українських регіонів та розвиток польсько-українського економічного співробітництва» - що значно підвищує шанси на залучення інвестицій в економіку громади (золота ділянка).

Відповідно до Програми соціально-економічного розвитку громади на 2020-2021 рр¹⁹, основними завданнями в напрямку покращення комунікацій з інвесторами є наступні :

- активізація роботи з існуючими партнерами та пошуку нових на національній та міжнародній арені для реалізації спільних проектів та обміну досвідом (у т. ч. через співпрацю з асоціаціями, містами-побратимами тощо);
- забезпечення необхідного рівня поінформованості інвесторів щодо інвестиційних можливостей громади; створення іміджу громади як території, дружньої для інвестора;
- співробітництво з міжнародними фінансовими та грантовими організаціями, подання заявок на участь у відповідних конкурсах;
- удосконалення системи обслуговування інвесторів, сприяння в процесах проходження ними дозвольно-погоджувальних процедур;

¹⁸ <https://ternopilcity.gov.ua/strategichni-ta-programni-dokumenti/programa-sotsialno-ekonomichnogo-rozvitku/37679.html>

¹⁹ <https://ternopilcity.gov.ua/sesiya/rishennya-sesii/35566.html>

- облаштування індустріального парку «Тернопіль»;
- реалізація заходів Програми розвитку міжнародного співробітництва і туризму Тернопільської міської територіальної громади

Просуванням інвестиційного потенціалу громади опікується спеціальний підрозділ виконавчої влади Тернопільського МТГ «Управління стратегічного розвитку міста».

У міській раді створена комісія для супроводу інвестора та розроблений перелік бенефітів. Інвесторам, які здійснюють діяльність на території громади надаються певні пільги від міської ради (сплата земельного податку, місцеві платежі тощо).

Також затверджено Положення про порядок проведення інвестиційних конкурсів для будівництва, реконструкції, реставрації тощо об'єктів житлового та нежитлового призначення, незавершеного будівництва, інженерно-транспортної інфраструктури міста.

Протягом 2020 року інвестиційний потенціал громади було представлено на зустрічах з представниками Асоціації «IT Ukraine», з представниками канадської IT компанії Genetec та на щорічній церемонії Smart City Awards 2020. Проведено ряд заходів, спрямованих на розвиток IT індустрії в Тернополі та залученню інвестицій у цю сферу.

Тернопільська міська рада є одним із співзасновників Агенції регіонального розвитку. Основними напрямками діяльності Агенції є формування позитивного іміджу, підвищення інвестиційної привабливості Тернопільщини, розроблення та реалізація проектів регіонального розвитку, залучення іноземних інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги для розвитку громади.

Тернопіль співпрацює з 25 муніципалітетами європейських та інших міст. Протягом 2020 року в м. Тернопіль перебували делегації з міст Польщі, Естонії, Бельгії. З метою отримання сучасного досвіду оперативного планування місцевого економічного розвитку, створення ефективного партнерства та співфінансування заходів Тернопільська міська рада приєдналася до Ініціативи ЄС «Мери за Економічне Зростання» та отримала статус «Дійсний учасник». За активну діяльність у напрямку євроінтеграції, розвитку економіки, енергоменеджменту, зміцнення міжнародних зв'язків та поширення європейських цінностей Тернополю присвоєно почесні нагороди Ради Європи: Диплом Ради Європи, Почесний Прапор Ради Європи, Почесна Таблиця Ради Європи.

Проект «Пізнаймо один одного – українці в Сувалках, поляки в Тернополі» (Сувалкі, Польща) включено в основний список переможців для фінансування. Загальна вартість проекту 54 245,00 євро, в тому числі кошти ЄС 48 820,50 євро, для м. Тернопіль – 19 039,50 євро. Підписано грантову угоду, проект зареєстровано в Секретаріаті Кабінету Міністрів України. Реалізація проекту запланована з 01.10.2020 року. У грудні 2020 року отримано перший транш у розмірі 8091,79 євро.

У рамках 3 Конкурсного відбору Програми транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна 2014-2020» спільно підготовлений проект «Спільна історія двох міст – Тернопіль і Замостя» з м.Замостя був відібраний до фінансування. Загальна вартість проекту становить 68 713,50 євро, в тому числі кошти ЄС – 60 000,00 євро, для м. Тернопіль – 27 702,90 євро. Триває підготовка до підписання Грантової угоди.

Також ведеться співпраця з місцевим бізнесом щодо зацікавлення інвесторів у використанні територій непрацюючих промислових підприємств, об'єктів незавершеного будівництва, неефективно використовуваних земельних ділянок, що перебувають у приватній власності тощо. Регулярно проводяться інвестиційні конкурси та доповнення переліку інвестиційно привабливих об'єктів і проектів.

6.4.5. Досвід успішної реалізації інвестиційних проектів

Тернопільська МТГ має успішний досвід реалізації інвестиційних проектів, в тому числі, з залученням коштів міжнародних організацій Наприклад на даний час тривають наступні проекти:

- «Реконструкція системи тепlopостачання», що реалізовує КП «Тернопільміськтеплокомуненерго» за рахунок кредитних та грантових коштів Європейського Банку Реконструкції та Розвитку (ЄБРР) і Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності (фонд E5P).
- «DemoUkraineDH – Тернопіль» (реалізовує КП«Тернопільміськтеплокомуненерго» за підтримки НЕФКО та Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності).
- «Модернізація системи водопостачання та водовідведення м. Тернопіль в рамках програми «Розвиток міської інфраструктури-2» (Світовий банк, Фонд чистих технологій).

- Модернізації систем теплопостачання шляхом придбання ІТП та зменшення викидів CO₂ в рамках програми «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України»(Світовий банк та Фонд чистих технологій).
- «Світло без ртуті» (НЕФКО, Фонд Східноєвропейського партнерства з енергоефективності (E5P)).

Більш детальна інформація щодо цих проектів була наведена в розділі «Рівень місцевого боргу та боргова політика» даного звіту.

Також до реалізації готуються такі проекти (протягом 2020 року оголошено тендерні закупівлі робіт та послуг):

- Оновлення рухомого складу автобусного парку КП «Міськавтотранс» в місті Тернопіль» в рамках програми «Розвиток міського громадського транспорту в Україні»(ЄІБ).
- «Глибока термомодернізація будівель закладів освіти м.Тернополя» в рамках програми «Розвиток муніципальної інфраструктури України»(ЄІБ).

Крім того, за рахунок коштів ДФРР протягом 2020 року реалізовувалось 3 проекти:

- 1) «Реконструкція корпусу майстерні з надбудовою Тернопільського ліцею №21 – спеціалізована мистецька школа імені Ігоря Герети Загальний обсяг фінансування 5911,983тис. грн, з яких 4138,383тис. грн – кошти ДФРР і 1773,6 тис. грн кошти міського бюджету. Перехідний проект на 2020 рік. Відповідно до розпорядження КМУ від 13 травня 2020 р. № 543-р на реалізацію проекту виділено 2622,96 тис. грн – кошти ДФРР. Станом на 01.01.2021 року завершено будівельні роботи, освоєно з ДФРР 1514,904 тис. грн. та з міського бюджету – 704,486 тис. грн.
- 2) «Реконструкція спортивних майданчиків Тернопільської спеціалізованої школи I-III ступенів № 7 з поглибленим вивченням іноземних мов ТМР по вул. Юності, 11 в м.Тернополі». Загальний обсяг фінансування 4217,403 тис. грн, з яких 3334,0 тис. грн – кошти ДФРР і 883,403тис. грн кошти міського бюджету. Станом на 01.01.2021 року завершено будівельні роботи, освоєно з ДФРР 3237,328 тис. грн. та з міського бюджету – 883,403 тис. грн. Об'єкт введено в експлуатацію.
- 3) «Будівництво гідротехнічних споруд веслувального каналу центру веслування та водних видів спорту з інфраструктурою «Водна арена Тернопіль» у м.Тернополі та на території Тернопільського району». Відповідно до розпорядження КМУ від 13 травня 2020 р. № 543-р на реалізацію проекту виділено 10000,0 тис. грн – кошти ДФРР та 1000,0 тис. грн. з міського бюджету. Станом на 01.01.2021 року завершено будівельні роботи, освоєно з ДФРР 9992,270 тис. грн. та з міського бюджету – 2069,760 тис. грн. Завершено I чергу.

ВИСНОВОК

Кредитний рейтинг Тернопільської МТГ підтверджено на рівні uaBBB+ із прогнозом « у розвитку».

Рейтинг інвестиційної привабливості Тернопільської МТГ підтверджено на рівні invA.

Проведений кредитно-рейтинговий аналіз та аналіз інвестиційного середовища Тернопільської МТГ включає оцінку якісних та кількісних факторів, які обумовлюють рівень кредитного рейтингу та рейтингу інвестиційної привабливості громади. Прикладами якісних факторів є: організація взаємодії між окремими гілками місцевої влади, прозорість діяльності місцевої влади, наявність планів розвитку міста і ефективність їхньої реалізації, міська промислова та інвестиційна політика та інше. Прикладами кількісних факторів є: показники соціально-економічного розвитку міста, виконання бюджетних показників, оцінка поточних та капітальних доходів і витрат, рівень покриття доходами боргових зобов'язань, загальна ліквідність бюджету тощо.

Агентство має методологію, відповідно до якої здійснюється оцінка тих чи інших факторів, але не використовує виключно фіксовані вагові коефіцієнти для кожного з показників, оскільки, на думку IBI-Rating, значущість окремих показників може змінюватися в залежності від конкретних обставин, в тому числі, від комбінації значень інших факторів. Тому, в додаток до вагових коефіцієнтів, агентством використовуються «матриці відповідності», що відображають залежність рівня рейтингу від комбінації значень різних факторів. Використання таких матриць дозволяє врахувати, що при певних значеннях деяких показників, значення ряду інших показників може бути не суттєвим або менш суттєвим, ніж при інших значеннях. Крім того, агентством застосовується також система «стоп факторів», що обмежують рівень рейтингу за наявності певних фактів або невиконання окремих умов.

Для проведення аналітичного дослідження були використані матеріали, отримані від Виконавчого комітету Тернопільської міської ради, а також інформація з відкритих джерел, яку рейтингове агентство вважає достовірною.

Деякі кількісні дані, що аналізуються у звіті, наведені після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих самих показників, які наводяться у звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

Директор муніципального департаменту

Д. Н. Мустафаєва

Директор

О. Д. Амфітеатров

ДОДАТКИ

КІЛЬКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ПЕВНИХ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ МТГ

Вид економічної діяльності	Кількість підприємств	
	Всього (одиниць)	%
Сільське, лісове та рибне господарство	126	1,3
промисловість	559	5,75
будівництво	493	5,07
Оптова та роздрібна торгівля	1310	13,48
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	191	1,96
Тимчасове розміщування й організація харчування	109	1,12
Інформація та телекомунікації	203	2,1
Фінансова та страхова діяльність	166	1,71
Операції з нерухомим майном	425	4,37
Професійна, наукова та технічна діяльність	347	3,57
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	894	9,2
Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування	144	1,48
освіта	185	1,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	287	2,95
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	71	0,73
Надання інших видів послуг	1368	14,08
Відсутній КВЕД-2010	2842	29,23
Разом	9720	100

Джерело: План місцевого економічного розвитку Тернопільської МТГ на 2020-2021 рр.

ПОКАЗНИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Показник	од. виміру	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Динаміка 2020 р. / 2019р.
Демографія та ринок праці					
Чисельність наявного населення (н.к.п.)	тис. осіб	221,8	223,5	223,9	0,20%
Середньооблікова кількість штатних працівників за IV кв.	тис. осіб	70,9	71,6	70	-2,23%
Середньомісячна з/п в м. Тернополі за IV кв.	грн.	8 078	9871	9755	-1,18%
Середньомісячна з/п плата в Україні за IV кв.	грн.	8865	11220	12776	13,87%
Заборгованість з виплати з/п (н.к.п.)	млн. грн.	8,5	16,6	10,2	-38,64%
Промисловість					
Обсяг реалізованої промислової продукції	млн. грн.	12 875,0	10 148,6	10 972,5	8,12%
Обсяг реалізованої промислової продукції на особу в м. Тернополі	грн.	58 460,0	45448,3	49 300,0	8,47%
Обсяг реалізованої промислової продукції на особу по Україні	грн.	59 511,01	59 204,3	59 659,7	0,77%
Інвестиції та будівництво					
Освоєно капітальних інвестицій	млн. грн.	3 313,0	3 520,0	3280,1	-6,81%
Обсяг капітальних інвестицій на особу в м. Тернополі	грн.	15 041,8	15 749,9	14 647,5	-7,00%
Обсяг капітальних інвестицій на особу по Україні	грн.	12 452,0	13 906,2	10 095,1	-27,41%
Введення в експлуатацію житла	тис. м ²	104,9	141,9	140,7	-0,83%
Обсяг введення в експлуатацію на особу в м. Тернополі	м ²	0,48	0,63	0,63	-0,25%
Обсяг введення в експлуатацію на особу по Україні	м ²	0,21	0,26	0,14	-46,15%
Внутрішня та зовнішня торгівля					
Роздрібний товарооборот	млн. грн.	7 510,0	8 215	8 806	7,19%
Роздрібний товарооборот на особу в м. Тернополі	грн.	34 099,8	36 762,4	39 323,4	6,97%
Роздрібний товарооборот на особу по Україні	грн.	22 077,31	26 109,37	28 893,2	10,66%
Експорт товарів	млн. \$	89,9	91	99	9,10%
Імпорт товарів	млн. \$	134,1	139,1	137,2	-1,38%
Зовнішньоторговельний оборот	млн. \$	224,0	230,0	236,5	2,81%
Зовнішньоторговельний оборот на особу в м. Тернополі	грн.	1 017,1	1 029,3	1 055,9	2,59%
Зовнішньоторговельний оборот на особу по Україні	грн.	2357,97	2540,26	2330,8	-8,25%
Бюджетна забезпеченість					
Бюджетна забезпеченість на особу в м. Тернополі	грн.	6 063,5	7 268,9	7 744,3	6,54%
Бюджетна забезпеченість на особу по Україні	грн.	6 233,2	7143,5	7457,2	4,39%

Джерело: Державна служба статистики України, Тернопільська міська рада, розрахунок: IBI-Rating

БЮДЖЕТНІ ПОКАЗНИКИ
Надходження до бюджету Тернопільської МТГ в 2018-2020 рр., тис. грн.

Основні статті	2018 рік	2019 рік	2020 план	2020 факт	темп росту 2020р. / 2019 р.	виконання плану на 2020 рік
Податкові надходження	1 206 521,30	1 437 281,42	1 701 500,10	1 589 243,33	10,57%	93,40%
<i>питома вага в надходженнях, %</i>	49,20%	54,99%	66,14%	65,08%	10,09%	98,40%
Податок на доходи фізичних осіб	751 929,60	922 058,71	1 121 594,00	1 039 027,55	12,69%	92,64%
Податок на прибуток підприємств	363,20	454,54	381,20	3 092,12	580,28%	811,15%
Акцизний податок з реалізації СПД підакцизних товарів	128 702,80	123 231,79	130 200,00	132 277,49	7,34%	101,60%
Місцеві податки та збори, з них:	325 297,90	391 257,63	449 130,20	414 081,66	5,83%	92,20%
– земельний податок	21 543,60	27 178,35	29 023,88	26 994,09	-0,68%	93,01%
– орендна плата за використання землі	60 838,50	62 966,49	64 244,12	57 777,12	-8,24%	89,93%
– податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	38 921,90	54 035,02	59 535,40	59 780,87	10,63%	100,41%
– податок на транспортні засоби	2 026,80	1 817,94	1 895,90	1 137,68	-37,42%	60,01%
– єдиний податок	200 108,60	242 385,90	291 217,70	266 321,39	9,87%	91,45%
Інші податкові надходження та платежі	227,60	278,76	194,70	764,51	174,26%	392,66%
Неподаткові надходження	112 598,20	131 628,87	112 285,93	126 412,49	-3,96%	112,58%
<i>питома вага в надходженнях, %</i>	4,60%	5,04%	4,36%	5,18%	0,14%	118,60%
Доходи від власності та підприємницької діяльності	5 956,70	14 519,48	14 840,00	8 686,83	-40,17%	58,54%
Адміністративні збори, платежі, доходи від некомерційного продажу, у т. ч.:	38 751,00	34 495,11	31 200,00	18 589,22	-46,11%	59,58%
– плата за надання адміністративних послуг	27 848,00	22 115,24	24 400,00	11 977,68	-45,84%	49,09%
– плата за оренду ЦМК та іншого комунального майна	10 280,20	11 906,59	6 200,00	6 293,96	-47,14%	101,52%
– державне мито	622,9	473,28	600,00	317,58	-32,90%	52,93%
Надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури міста	17 838,30	22 803,09	10 300,00	35 616,74	56,19%	345,79%
Власні надходження бюджетних установ	49 286,30	58 955,70	54 650,90	59 910,25	1,62%	109,62%
Інші неподаткові надходження	765,9	233 363,30	193 596,83	231 841,87	-0,65%	119,75%
Доходи від операцій з капіталом	11 445,40	46 733,13	10 500,00	10 776,89	-76,94%	102,64%
<i>питома вага в надходженнях, %</i>	0,50%	1,79%	0,41%	0,44%	-1,35%	108,12%
Кошти від продажу основного капіталу	3 404,40	37 477,50	3 000,00	3 097,51	-91,74%	103,25%
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	8 041,00	9 255,63	7 500,00	7 679,38	-17,03%	102,39%
Цільові фонди	4 835,30	8 687,66	7 535,00	7 808,21	-10,12%	103,63%
<i>питома вага в надходженнях, %</i>	0,20%	0,33%	0,29%	0,32%	-0,01%	109,17%
Разом власні доходи	1 335 400,30	1 624 331,09	1 831 821,03	1 734 240,91	6,77%	94,67%
<i>питома вага в надходженнях, %</i>	54,50%	62,15%	71,21%	71,02%	8,87%	99,73%
Трансферти	1 115 283,50	989 434,22	740 702,09	707 725,75	-28,47%	95,55%
<i>питома вага в надходженнях, %</i>	45,50%	37,85%	28,79%	28,98%	-8,87%	100,66%
РАЗОМ	2 450 683,80	2 613 765,31	2 572 523,12	2 441 966,66	-6,57%	94,92%

Джерело: Тернопільська міська рада, розрахунок: IBI-Rating

Видатки бюджету Тернопільської МТГ в 2018-2020 рр. (за функціональним призначенням), тис. грн.

Найменування	2018	2019	2020	Виконання плану 2020	Динаміка 2020/2019
Загальнодержавні функції	157565,6	205561,5	217 476,82	88,20%	-5,80%
Громадський порядок, безпека та судова влада	477,2	483,0	413,79	72,01%	14,32%
Економічна діяльність	109398,4	195753,1	363 874,37	56,18%	-85,88%
Охорона навколишнього природного середовища	476,9	488,0	502,22	35,23%	-2,91%
Житлово-комунальне господарство	284400,3	335079,2	322 436,42	90,80%	3,77%
Охорона здоров'я	286579,4	264110	203 191,24	98,30%	23,07%
Духовний та фізичний розвиток	84372,3	113869,6	102 279,01	102,41%	10,18%
Освіта	846150	975925,5	1 079 881,15	98,30%	-10,65%
Соціальний захист та соціальне забезпечення	684636,9	508153,9	102 399,56	100,14%	79,85%
Всього	2454057	2599423,8	2 392 454,58	86,72%	7,96%

Джерело: <https://openbudget.gov.ua/>

Поточні та капітальні видатки

	2018	2019	2020	Динаміка 2020/2019	Питома вага 2020
Поточні видатки	2 124 098,5	2 126 469,0	1 786 887,9	-15,97%	68,74%
Капітальні видатки	329 958,5	472 954,8	605 566,7	28,04%	23,30%
Всього	2 454 057,0	2 599 423,8	2 599 423,8	0,00%	100,00%

Джерело: <https://openbudget.gov.ua/>

The logo for IBI RATING RATING AGENCY. It features the letters 'IBI' in a large, bold, dark blue font. To the right of 'IBI', the word 'RATING' is written in a smaller, dark blue font, and 'RATING AGENCY' is written in an even smaller, dark blue font below it.

IBI RATING
RATING AGENCY

**ТОВ «Рейтингове агентство «ІВІ-Рейтинг»,
вул. Антоновича, 172, оф. 1014,
м. Київ, 03150**

тел: (044) 362 90 84

факс: (044) 521 20 15

e-mail: office@ibi.com.ua

web: www.ibi.com.ua